

VOORTGANGSRAPPORTERINGS
DOCUMENT AANGAANDE DE
AANBEVELINGEN
PARLEMENTAIRE
ONDERZOEKSCOMMISSIE
PFOS/PFAS

Opvolging Beleidsdomein OMG
Opvolging Beleidsdomein WVG
(departement Zorg)
7.07.2023

INHOUDSOPGAVE

Afkortingenlijst	4
Situering	6
Samenvatting	7
5.1 Beleidsontwikkeling	11
Aanbeveling 7 – Europese uitfasering niet-essentiële PFAS	11
Aanbeveling 8, 9 en 10 – PFAS-actieplan	12
Aanbeveling 11 – Europese Chemicaliënstrategie	14
Aanbeveling 12 – REACH	15
Aanbeveling 21 – Stoffenbalans	16
Aanbeveling 23 – 24 - Transparantie multinationals	18
Aanbeveling 64 – Bodemonderzoek: niet-genormeerde parameters	19
Aanbeveling 65 – Bodemsaneringsdeskundige	21
5.2 Beleidsuitvoering	23
Aanbeveling 4 – 5 – 52 – Niet constructieve opstelling bedrijven	23
Aanbeveling 6 – PFAS-belasting Zwijndrecht	25
Aanbeveling 18 – Lozings- en emissienormen	27
Aanbeveling 19 en 20 – Periodieke evaluatie omgevingsvergunning	29
Aanbeveling 26 – 27 Overheidssteun	31
Aanbeveling 28 en 51 – Zelfcontrole bedrijven	33
Aanbeveling 61 – Sanering historische bodemverontreiniging	35
Aanbeveling 62 – Kadastrale werkzone	37
Aanbeveling 63 – Toetsingswaarden en -normen (VLAREBO)	38
Aanbeveling 67 – Bodemattest	39
Aanbeveling 68 – Autonome staalname OVAM	40
5.3 Beleidsevaluatie	42
Aanbeveling 16 – 17 – MER	42
5.4 Onderzoek	44
Aanbeveling 15 – Milieugebruiksruimte en gezondheidsgebruiksruimte	44
Aanbeveling 25 – Blijvende bedrijfs- en productaansprakelijkheid	46
Aanbeveling 44 – Milieuzorgplicht bedrijven	47
Aanbeveling 45 – Risicosignalering	48
5.5 Operationeel	50
Aanbeveling 13 – Uniforme stofbenaming Vlaamse overheid	50
Aanbeveling 14 – Adviesverlening Vlaamse overheid	52
Aanbeveling 22 – 46 – Kruispuntbank Omgeving	53
Aanbeveling 29 – 47 – Draaiboek milieu-incidenten	57
Aanbeveling 30 – Databank bodemanalyses	58
Aanbeveling 36 – 49 – 50 – 53 – Samenwerking handhavingdiensten	59
Aanbeveling 39 – 40 – 41 – Beleidsdomein-overschrijdende samenwerking	61
Aanbeveling 42 – 43 – Zeer Zorgwekkende stoffen	63
Aanbeveling 48 – Openbaarheid van milieu-informatie	64

AFKORTINGENLIJST

AZG	Agentschap Zorg en Gezondheid
BBT	Best Beschikbare Techniek
BCR	Belgisch Comité REACH
BREF	BAT Reference documents
CCIM-netwerk	Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid
CCVO	Coördinatie- en Crisiscentrum van de Vlaamse overheid
CSV	Centrum voor slibverwerking
DABM	Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid
dOMG	departement Omgeving
DOV	Databank Ondergrond Vlaanderen
eBSD	erkend Bodem SaneringsDeskundige
ECHA	Europees Agentschap voor Chemische Stoffen
EMAS	Eco-Management and Audit Scheme
e-PRTR	European Pollutant Release and Transfer Register
ERA	Environmental Risk Assessment
GAW's	Gezondheidskundige Advies Waarden
GIR	Grondeninformatieregister
GPBV-installaties	Geïntegreerde Preventie en Bestrijding van Verontreiniging
GRC	GrondReinigingcentrum
HBM	Humane BioMonitoring
IIOA	Ingedeelde Inrichting Of Activiteit
IMJV	Integraal Milieuverslag
INTEGO	Geïntegreerd Computernetwerk (Academisch Centrum voor Huisartsengeneeskunde)
MER	MilieuEffectRapport
m.e.r.	Milieueffectrapportage
MMK	Medisch Milieukundigen
MMS	Milieu Management Systeem
NEHAP-3	Nationaal ActiePlan Leefmilieu-Gezondheid
NAPED	Nationaal Actieplan voor Hormoonverstoorders
BBO	Beschrijvende Bodemonderzoek (BBO)
OBO	Oriënterend Bodemonderzoek
OVAM	Openbare Afval Maatschappij
PFAS	Poly- en perfluoralkylstoffen
PFOS	Perfluorooctaansulfonzuur
PLOEG	Planning, Opvolging en Evaluatie
POC	Parlementaire OnderzoeksCommissie
PSI-richtlijn	Open Data Richtlijn
REACH	Registration, Evaluation, Authorisation, and Restriction of Chemicals

RIE	Richtlijn Industriële Emissies
SBI	Standaard BedrijfsIndeling
TOP	Tussentijdse Opslagplaats voor grond
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAIO	Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen
VLAREBO	Vlaams Reglement betreffende de bodemsanering
VLAREM	Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning
VLM	Vlaamse LandMaatschappij
VMM	Vlaamse MilieuMaatschappij
WHO-RHN	'Regions for Health network' van de Wereld Gezondheids Organisatie
ZZS	Zeer Zorgwekkende Stoffen

//

SITUERING

Op 30 maart 2022 presenteerde de parlementaire onderzoekscommissie PFAS/PFOS (hierna 'de Onderzoekscommissie') haar definitief rapport, met daarin 69 aanbevelingen die ervoor moeten zorgen dat de overheid een adequate aanpak ontwikkelt voor de omgang met gevaarlijke chemische stoffen. Een aanpak die moet voorkomen dat nieuwe verontreiniging ontstaat en waarborgt dat de bestaande verontreiniging adequaat wordt opgenomen.

De Vlaamse Regering nam deze aanbevelingen ernstig en stelde met de mededeling van 18 november 2022 (VR 2022 1811 MED.0415/1) een plan van aanpak voor om invulling te geven aan en te rapporteren over de aanbevelingen.

Per aanbeveling werd in aparte fiches de aanpak beschreven als ook de stand van zaken (inclusief mijlpalen) en de te vermelden knelpunten. De fiches werden gebundeld in een rapporteringsdocument dat als bijlage bij de mededeling gevoegd werd.

In voorliggend document wordt per fiche een stand van zaken van 31 mei 2023 toegevoegd. Hierbij wordt de groepering van aanbevelingen rond 7 thema's uit het rapport van 18 november 2022 hernomen. Voor de vergelijkbaarheid wordt eveneens de hoofdstuknummering van deze thema's behouden.

- 5.1. Beleidsontwikkeling
- 5.2. Beleidsuitvoering
- 5.3. Beleidsevaluatie
- 5.4. Operationeel
- 5.5. Onderzoek naar effecten op milieu en gezondheid
- 5.6. Personeel
- 5.7. 3M

SAMENVATTING

Het rapport van de Onderzoekscommissie omvat een aantal kernboodschappen met als rode draad de verbetering van de wisselwerking binnen de overheid en de betere coördinatie van de aanpak van nieuwe soorten verontreiniging. De aanbevelingen gaan in op de aanpak van de PFAS verontreiniging en vragen om een geïntegreerd beleid rond zeer zorgwekkende stoffen. Daarnaast zijn een aantal aanbevelingen gericht op bredere beleidsprocessen i.v.m. bijvoorbeeld bodembeleid, vergunningenbeleid, milieueffectrapportage en handhaving

In totaal werden 11 van de 69 aanbevelingen ondertussen gerealiseerd, 56 aanbevelingen zijn opgestart of lopende en 2 dienen nog op te starten. Een stand van zaken per fiche wordt in volgende hoofdstukken beschreven. In wat volgt alvast een samenvatting van de belangrijkste realisaties tot hier toe.

I. PFAS-belasting Zwijndrecht en PFAS actieplan

Een aantal aanbevelingen vragen specifiek naar een versterkte aanpak van de PFAS-vervuiling rond 3M en op Vlaams niveau (PFAS-actieplan).

Op 16 december 2022 werden zowel het eindrapport van de PFAS-opdrachthouder als het PFAS-actieplan meegedeeld aan de Vlaamse Regering. Voor het PFAS-actieplan werd het advies van de Minaraad, SERV en SAR WVG verwerkt in een geactualiseerd plan dat ook op 14 juli 2023 ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Vlaamse Regering. In relatie tot toetsingswaarden en -normen voor het gebruik van PFAS-houdende bodemmaterialen in het kader van grondverzet en voor de beoordeling van saneringscriterium, werd het tijdelijk bindend handelingskader voor de tweede keer principieel door de Vlaamse Regering goedgekeurd.

Daarnaast werd een geïntegreerde aanpak van de PFAS-vervuiling in de omgeving van 3M uitgewerkt, die, naast de reguliere werking van vergunningsverlening, handhaving en bodemsanering, door drie overeenkomsten wordt vormgegeven:

- Een saneringsovereenkomst werd op 6 juli 2022 gesloten tussen de Vlaamse Regering en 3M, waarin het bedrijf zich engageert voor 571 miljoen euro m.b.t. o.a. saneringsmaatregelen, ondersteuning bij het Oosterweelproject, steun aan lokale landbouwers en het dekken van bijkomende kosten bij de Vlaamse overheid m.b.t. de PFAS-problematiek rond de site.
- het saneringsverbond, dat op 28 oktober 2022 ondertekend werd door de Vlaamse overheid, Bond Beter Leefmilieu, Zwijndrecht Gezond, Natuurpunt, de gemeente Zwijndrecht en Lantis bevat afspraken over de grondwerkzaamheden voor Oosterweel, de sanering van de site, leefbaarheid van Zwijndrecht, herstel van de natuur en de gezondheid van de bewoners van Zwijndrecht en omgeving.
- In uitvoering van het bodemdecreet werd op 31 maart 2023 door de Vlaamse Regering het sitebesluit 3M Zwijndrecht genomen om de PFAS-problematiek in de omgeving van de 3M-fabriek in Zwijndrecht verder op een efficiënte en geïntegreerde manier aan te pakken.

Een monitoringverplichting voor PFAS in lucht wordt momenteel opgelegd via de veiligheidsmaatregel. 3M kan enkel PFAS processen starten wanneer er gemeten wordt aan de schouw en in de omgeving. Een

verankering in de vergunning wordt voorzien van zodra de veiligheidsmaatregel wordt opgeheven. Dit laat toe om het meetplan eerst op punt te stellen: welke PFAS, welke locaties, welke frequentie. De afdeling Handhaving staat, in overleg met het Departement Zorg, VMM en OVAM, in voor een continu verhoogd toezicht bij het bedrijf 3M.

Tenslotte werd een onderzoek naar methodiekontwikkeling voor kwalificatie en kwantificatie van milieugerelateerde gezondheidsschade gestart. Dit onderzoek bestudeert milieugezondheidsschade vanuit een epidemiologische, gezondheidseconomische en juridische benadering. Het onderzoek zal over 4 academiejaren (4 fasen) lopen. Momenteel loopt fase 1, waarin een overzicht wordt gemaakt van de huidige epidemiologische literatuur die PFAS blootstelling linkt met een aantal gezondheidsuitkomsten die op hun beurt worden gebruikt in kostenstudies. Binnen het juridische luik start men met het maken van een overzicht van relevante aansprakelijkheidsgronden.

II. Van versterkte PFAS-werking naar een visie op Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS)

Verskillende aanbevelingen focussen op versterkte samenwerking binnen de Vlaamse overheid om vorm te geven aan een ruimer beleid voor ZZS in lijn met het Europese beleid.

Verder bouwend op de versterkte samenwerking rond PFAS onder leiding van de PFAS-opdrachthouder, werd vanaf januari 2023 een hub ZZS opgericht en een coördinator ZZS aangesteld. De hub ZZS is een netwerkstructuur tussen de verschillende entiteiten van de Vlaamse overheid, gecentraliseerd rond de beleidsdomeinen Omgeving en Welzijn, Volksgezondheid en Gezin waarbinnen de luiken monitoring & onderzoek, beleid (voorbereiding en uitvoering) en data- en kennisbeheer nauwer op elkaar worden afgestemd. Centraal in de hub ZZS staat een kernteam ZZS met vertegenwoordigers van het Departement Omgeving, de OVAM, de VMM en het Departement Zorg. Vanuit deze structuur wordt beleidsdomein-overschrijdend samengewerkt rond het PFAS-actieplan, de aanpak van de aanbevelingen van de Onderzoekscommissie en het bredere beleid rond ZZS.

De hub ZZS zorgt voor een langetermijn samenwerking rond ZZS. De inzichten uit het eindrapport van de PFAS-opdrachthouder en van het PFAS-actieplan werden opgenomen in een visienota ZZS die tevens als mededeling op de Vlaamse Regering van 14 juli 2023 geagendeerd wordt. Deze visienota houdt rekening met de engagementen in het kader van de aanbevelingen van de Onderzoekscommissie.

III. De aanbevelingen in het licht van breder lopende beleidstrajecten

De Onderzoekscommissie deed ook een aantal aanbevelingen die raken aan breder lopende beleidstrajecten die reeds in opstart of uitvoering waren ruim voor de Onderzoekscommissie haar aanbevelingen publiceerde. De huidige voortgangsrapportage toont dat ook voor deze trajecten de vorderingen zoals gepland verlopen.

Een aantal aanbevelingen betreffen versterking van het handhavingsbeleid en van de samenwerking tussen handhavingsdiensten. Het gewestelijk Omgevingshandhavingsprogramma trad in werking op 15 maart 2023. Eén van de zeven prioriteiten van dit programma betreft het doen naleven van de emissie- en kwaliteitsnormen voor gevaarlijke en bioaccumuleerbare stoffen in water, lucht en bodem. Een

In relatie tot een databank bodemanalyse werd het DOV samenwerkingsverband op 10 januari 2023 uitgebreid met OVAM. Binnen dit samenwerkingsverband werd in april 2023 de "waterbodemverkenner" gelanceerd en wordt er gewerkt aan een verkenner "bodemverontreiniging".

5.1 BELEIDSONTWIKKELING

Aanbeveling 7 – Europese uitfasering niet-essentiële PFAS

Vlaanderen blijft een voortrekkersrol vervullen bij de Europese uitfasering van niet-essentiële PFAS en de concretisering van het begrip 'essentieel gebruik'. Daarbij wordt gestreefd naar een groepsbenadering voor die chemische stoffen. Via België sluit Vlaanderen zich daarvoor aan bij Nederland, Duitsland, Denemarken, Noorwegen en Zweden en pleit onder meer, conform het Deense voorbeeld, voor een Europese uitfasering van de aanwezigheid van PFAS in voedselverpakkingen.

Beschrijving aanpak:

Ons land ondersteunt de intentie van de vijf landen (Nederland, Noorwegen, Zweden, Denemarken, Duitsland) die momenteel een REACH groepsrestrictie aan het uitwerken zijn inzake PFAS. Deze werkzaamheden zijn reeds lang opgestart, waardoor het niet mogelijk is dat ons land nu nog toetreedt tot deze groep van indienende landen (maar ons land heeft goede contacten met deze landen aangezien we met hen ook reeds jaren deel uitmaken van de groep REACH-Up-landen die inzake chemisch EU-beleid bijkomende ambities inzake milieu en gezondheid willen gerealiseerd zien). De verwachting is dat tegen midden januari 2023 een voorstel van een REACH groepsrestrictie wordt uitgebracht. De behandeling van het voorstel zal dan starten.

De besluitvorming inzake dergelijke REACH-restricties verloopt binnen ons land in het Belgisch Comité REACH (BCR) waarvan de Vlaamse overheid deel uitmaakt (samen met de diverse andere betrokken overheden van ons land). Het BCR werd opgericht door het BE REACH Samenwerkingsakkoord zoals onderschreven door alle betrokken federale en gewestelijke overheden. De geïnteresseerde Vlaamse overheden worden hierbij door de VL BCR-vertegenwoordiger bij betrokken via diens netwerk in het kader van chemische risicobeheersing en PFAS.

Daarbij wordt onderzocht of Vlaanderen proactief een standpunt kan ontwikkelen inzake de concretisering van het begrip "essentieel gebruik". Vlaanderen agendeerde de nood aan Europese samenwerking in het kader van de uitfasering van PFAS op de agenda van de raadsvergadering voor de ministers van leefmilieu van 6/10/2021. België maande de Europese Commissie ook aan om vaart te maken van het aangekondigde voorstel voor een uitfasering.

Door middel van een nieuw AOB-punt (Any-Other-Business) voor de Europese Raad Leefmilieu van 24/10/2022 zal Vlaanderen nogmaals aandringen op een versnelde uitfasering van PFAS en een integrale aanpak van de PFAS verontreiniging, productie en gebruik op Europees niveau. Zie voor de in dit kader geagendeerde nota: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13626-2022-INIT/en/pdf>

Relevante nationale samenwerkingsverbanden zijn opgenomen in het NEHAP-3 (o.a. het NAPED – National Actionplan on Endocrine Disruptors)

Het departement Zorg houdt internationaal vinger aan de pols via het Regions for Health Network van de WHO (WHO-RHN), bv. vergelijkende aanpakanalyse van de Veneto-case in Italië.

Knelpunten: NA

Trekker: dOMG

MJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Vlaamse insteek op voorstel groepsrestrictie EC		Opgestart	Zie beschrijving onderaan
Gefinaliseerde PFAS groepsrestrictie (REACH)	Zie timing REACH procedures (ten vroegste Q12025)	Lopende	Zie beschrijving onderaan

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

- Het PFAS groepsrestrictiedossier is ondertussen opgestart (het voorstel van PFAS-restrictie is beschikbaar sinds 07/02/2023). Een eerste BE (incl. VL) insteek i.h.k. van de op 22/03/2023 opgestarte publieke raadpleging werd in de week van 23/5/2023 overgemaakt. Deze insteek bevatte o.a. (1) data over industriële emissies van PFAS, (2) Vlaamse data uit de PFAS verkenner, (3) een studie i.v.m. luchtemissies bij een verbrandingsinstallatie, (4) een studie over PFAS in Belgisch huishoudtextiel, (5) humane biomonitoringdata rond de 3M site in Zwijndrecht, (6) PFAS in zeeschuim, (7) aankondiging van studies die opgestart worden of in opstart zijn (waaronder metingen van PFAS in afvalstromen en een federaal project over substitutie van zorgwekkende stoffen zoals PFAS). Een tweede insteek zal later nog volgen.
- De procedure om te komen tot een gefinaliseerde groepsrestrictie voor PFAS is opgestart. Nog een lange procedure cf. de REACH-Verordening is nog te doorlopen, met op het nationale BE niveau opvolging en besluitvorming in het kader van het BE Comité REACH.

Aanbeveling 8, 9 en 10 – PFAS-actieplan

8. Het PFAS-actieplan moet een dynamisch en evolutief plan zijn, dat steeds up-to-date wordt gehouden, zowel wat de kennisdeling als wat de acties betreft, met aandacht voor doelgroepgerichte communicatie naar onder meer het brede publiek en kwetsbare groepen, maar ook naar omwonenden van bekende PFAS-hotspots en beroepsgroepen die in contact komen met PFAS. De prioritering voor de aanpak van die hotspots wordt bepaald op basis van wetenschappelijke inzichten en risico-inschatting.

9. Het actieplan wordt telkens goedgekeurd door de Vlaamse Regering en vervolgens wordt het Vlaams Parlement ervan op de hoogte gebracht, zodat de voortgang kan worden gevolgd en geëvalueerd.

10. "Dat actieplan bevat minstens bepalingen over:

- o een gecoördineerde aanpak voor PFAS-metingen in alle milieucompartimenten (lucht, bodem, water);
- o het bepalen van historische en actuele bronnen van PFAS-emissies en de diverse blootstellingsroutes;
- o het bepalen van goede meetmethoden en een normenkader, conform andere Europese lidstaten, voor bodem, grondverzet, drinkwater, oppervlaktewater en lucht(emissies);
- o het onderzoek naar saneringstechnieken en de mogelijkheden of risico's bij het definitief verwijderen van PFAS bij afvalverwerking;
- o het tegengaan van schadelijke vervangproducten voor PFAS ('regrettable substitution');
- o de wijze van opvolging van PFAS-verspreiding bij de bevolking (inclusief kwetsbare doelgroepen)."

Beschrijving aanpak:

De afgelopen maanden werden veel van de aanbevolen maatregelen opgestart. Deze maatregelen zullen in het najaar worden samengebracht en verder worden uitgewerkt in het PFAS-actieplan, zodat dit voldoet aan de minimumvereisten die zijn aanbevolen door de onderzoekscommissie. Het PFAS-actieplan zal eind 2022 voor een eerste keer voorgelegd worden aan de Vlaamse Regering ter kennisneming (mededeling). Vanaf 2023 zal het actieplan regelmatig worden geëvalueerd en bijgewerkt.

Bijkomende acties met betrekking tot zeer zorgwekkende stoffen waartoe PFAS behoort- zijn in tussentijd in opmaak zoals een vergelijkbaar actieplan (dl-)PCB, en een actieplan voor hormoon-verstorende stoffen (NAPED) i.s.m. de Federale Overheid. Eerder dit jaar werd een tijdelijk handelingskader rond PFAS uitgewerkt, dit is de gemeenschappelijke basis waarop praktijkgericht risicoanalyses, administratieve processen en beleidsvoorbereidend werk op wordt afgestemd. De gezondheidsimpact-analyses worden aangevuld en gekoppeld met gezondheid surveillance gegevens en internationaal medisch milieukundig inzicht. Kwetsbare groepen worden specifiek meegenomen rekening houdend met o.a. Levensfasen, settings of het principe proportioneel universalisme.

De 5 km zone rond Zwijndrecht wordt in dit actieplan benaderd als een milieugezondheidskundig aandachtsgebied vergelijkbaar met de werking in Hoboken, Genk -Zuid, ...

Knelpunten: NA

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Afwerking ontwerp PFAS actieplan	Q4 2022	Gerealiseerd	Zie beschrijving onderaan

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

- De mijlpaal werd gehaald: het PFAS-actieplan werd als mededeling op de VR van 16/12/2022 geagendeerd.
- Voor dit actieplan werd advies van SAR WVG, Mina en SERV gevraagd en ontvangen.
- Een deel van de aanbevelingen van de adviesraden wordt beantwoord in de nota Vlaamse Regering horende bij de finale goedkeuring van het PFAS-actieplan. Voor de overige aanbevelingen wordt verwezen naar de visienota Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en het nog uit te werken beleidsplan ZZS.
- Voor de zomer zal het finale actieplan als nota op de Vlaamse regering worden geagendeerd.
- Er werden twee nieuwe acties toegevoegd aan het PFAS-actieplan:
  - PFAS in zeeschuim
  - Toevoegen van een overzicht van de PFAS-normen aan de website
- Het plan wordt na definitieve goedkeuring overgemaakt aan het Vlaams parlement.

Aanbeveling 11 – Europese Chemicaliënstrategie

Een EU-aanpak voor schadelijke chemische stoffen is cruciaal. Die stoffen verplaatsen zich namelijk via diverse verspreidingsroutes, die geen rekening houden met landsgrenzen. Daarom schrijft Vlaanderen zich actief in de Europese chemicaliënstrategie in, waarbij de EU streeft naar een gifvrij milieu.

Beschrijving aanpak:

België, hierbij ook ondersteund door Vlaanderen, bepleit de volledige uitvoering en implementatie van hetgeen is voorgesteld inzake EU chemische stoffenbeleid in het kader van de Europese Green Deal. Dit heeft m.n. betrekking op de Chemical strategy for sustainability zoals uitgebracht op 14/10/2020 als onderdeel van de 'Zero pollution ambition'. Via een samenwerking met andere ambitieuze staten (verenigd binnen REACH-Up) wordt toegezien op een snelle en correcte realisatie hiervan.

Verder werd ook het herzieningstraject van bijlage IV en V van de POP-verordening (Persistente Organische Verontreinigende Stoffen) intensief opgevolgd vanuit Vlaanderen, dat dit dossier trekt op nationaal niveau. Eind juni '22 werd de herziening definitief afgeklopt. Voor een aantal stoffen (waaronder ook PFOA en PFHxS) werden limietwaarden opgesteld die bepalend zijn voor de eindverwerking van deze POP-houdende afvalstoffen.

Gezondheidskundig wordt hierin het principe 'Safe by Design' verdedigd, cf. de inspanningen bij geneesmiddelen in de Pharma-industrie.

Knelpunten: NA

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Herziening bijlagen IV en V POP-verordening	Q2 2022	Gerealiseerd	
Toezien op correcte en tijdige realisatie chemical strategy for sustainability	Doorlopend tot realisatie Chemical strategy for sustainability	Lopende	De strategie wordt van nabij opgevolgd.
STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023			
De strategie wordt van nabij opgevolgd. Zie voor meer info inzake de tijdslijn en implementatie van de EU Chemische Strategie op: https://environment.ec.europa.eu/strategy/chemicals-strategy_en			

Aanbeveling 12 – REACH

Vlaanderen zet zich Europees in voor het versterken van de omgekeerde bewijslast van de REACH-verordening en dringt erop aan om de 'life cycle responsibility' in te passen in de REACH-verordening. Naar analogie van de farmaceutische sector wordt ook een Environmental Risk Assessment (ERA) voor chemische stoffen ingevoerd. Vlaanderen neemt in deze Europese discussie een actieve voortrekkersrol op. Bovendien moet de meetmethodiek volledig uitgewerkt en wetenschappelijk gevalideerd zijn voor alle stappen in het productieproces, waaronder de goedkeuring van het European Chemicals Agency (ECHA). Duiding van commissie Zo kan de nodige handhaving uitgevoerd worden bij uitstoot, lozing, lekverliezen en calamiteiten. Dat is niet van toepassing op experimentele schaal, zodat een duidelijk onderscheid gemaakt wordt tussen experimenteel onderzoek en opgeschaalde productie.

Beschrijving aanpak:

De vooropgestelde omgekeerde bewijslast en 'life cycle responsibility' wordt door ons land bepleit in het kader van de herziening van REACH. De herziening kadert binnen de EU Chemicals Strategy for Sustainability (cf. EU Green Deal).

België sluit zich aan bij het Zweeds initiatief om in dit verband een gezamenlijke brief ("joint letter") aan de Commissie te zenden.

Knelpunten:

Insteek van stakeholders op EU en Belgische niveau

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Joint Letter met ambitieuze doelstellingen	Q2 2022	Gerealiseerd	
Komen tot een herziene REACH-Verordening die aan de Vlaamse verwachtingen beantwoordt.	2025	Nog op te starten	Het is wachten op de concrete voorstellen van de Europese Commissie m.h.o. op de beoogde REACH-review (ten vroegste eind 2023 verwacht (cf. work programme for 2023, European Commission, 18/10/22).
STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023			
Concrete voorstel van de COM wordt nog steeds verwacht.			

Aanbeveling 21 – Stoffenbalans

De totale stoffenbalans en de chemische reacties, per milieutechnische eenheid, maken telkens onderdeel uit van een (wijziging van) vergunningsaanvraag. Die stoffenbalans brengt zo veel mogelijk het totaalbeeld van de productieprocessen in kaart en besteedt bijzondere aandacht aan neven- en restproducten.

Beschrijving aanpak:

Een aan de vergunning gekoppelde totale stoffenbalans die up-to-date gehouden wordt dient te worden uitgewerkt. Dit zorgt ervoor dat de relevante bevoegde overheden informatie ter beschikking hebben m.b.t. gebruik en emissies van gevaarlijke stoffen. De bepalingen van de RIE met betrekking tot de chemicals inventory worden meegenomen in een studie om te onderzoeken of een registerplicht voor (potentieel) gevaarlijke stoffen, die in de omgeving terecht kunnen komen, een meerwaarde kan zijn.

De volgende studies kunnen dit ondersteunen:

- Template en Code van Goede Praktijk voor het opstellen en actueel houden van het overzicht van de afvalwaterstromen en afgasstromen (studie i.k.v. implementatie BBT-conclusies).
- Registerplicht voor (potentieel) gevaarlijke stoffen – hoe implementeren:
  - Chemische inventaris van gevaarlijke stoffen: Dit kan gezien worden als een 'register'
  - Onderzoek Nederlandse aanpak die start met een oplijsting i.k.v. substitutie en emissiebeperking.
  - Hoe moet deze informatie gedeeld worden

- Differentiatie tussen ZZS en gevaarlijke stoffen
- Differentiatie tussen GPBV-installaties en andere

Beide studies bevatten elementen die nuttig kunnen zijn om een *totale stoffenbalans* op te kunnen maken. Door de variabiliteit van dergelijk systemen is een koppeling aan de vergunning wenselijk. Ook het voorstel van de EC om de RIE te amenderen bevat een aantal zaken die relevant kunnen zijn (milieumanagement systeem en bijhorende zaken o.a. chemical inventory - zie artikel 14a van het voorstel). Het actueel houden van deze informatie is onderdeel van de uitwerking van het nieuwe digitale systeem, genaamd kruispuntbank.

De stoffenbalans (inventaris) zal gekoppeld worden aan een register met vergunningen, de geïntegreerde bevraging van beiden zal dan via de kruispuntbank kunnen gebeuren. Als deze studies en de RIE meer concreet zijn kan een voorstel voor uitwerking worden opgemaakt.

Knelpunten:

- Uitwerking kruispuntbank
- Het EC voorstel voor de RIE is pas +/- Q3 2023 definitief

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Studie opgestart met oog op het opstellen van een code goede praktijk voor het opmaken inventarissen afvalwaterstromen en afgasstromen	Q3 2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan.
Studie 'registerplicht (potentieel) gevaarlijke stoffen'	Q3 2023	Nog op te starten	Zie beschrijving onderaan. De einddatum van deze studie verschuift naar Q2 2024.
Concreet Vlaams voorstel obv bovenstaande studies en voorliggend voorstel RIE	Q3 2023	Nog op te starten	Kan pas opgestart worden als bovenvermelde studies afgerond zijn en na publicatie RIE. Parallel aan timing RIE verschuift timing Vlaams voorstel naar Q2 2024.

Analyse en uitwerking nieuw digitaal systeem (kruispuntbank)		Nog op te starten	Analyse en uitwerking kan opstarten als bovenvermelde studies afgerond zijn en parallel aan aanbevelingen rond de kruispuntbank. Geïntegreerde bevraging in combinatie met andere databronnen via kruispuntbank, zijn afhankelijk van realisatie kruispuntbank.
--	--	-------------------	--

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

Studie opmaken inventarissen afvalwaterstromen en afgasstromen is lopende.
 Studie 'registerplicht (potentieel) gevaarlijke stoffen' zal pas opstarten eind Q3 2023 en zal lopen tot Q2 2024.
 Concreet Vlaams voorstel o.b.v. bovenstaande studies en voorliggend voorstel RIE - kan pas opstarten na publicatie RIE en afwerking bovenstaande studies. Startdatum zal Q2 2024 worden (ten vroegste)
 Voor een stand van zaken over de Kruispuntbank verwijzen naar de voortgangsrapportering bij Aanbeveling 22 – 46 – Kruispuntbank Omgeving.

Aanbeveling 23 – 24 - Transparantie multinationals

23. Er is onderzoek nodig naar mogelijkheden om de transparantie van multinationals, hun activiteiten en de kennis van de impact daarvan op milieu en gezondheid, te vergroten en afdwingbaar te maken.

24. Er wordt onderzocht op welke wijze internationale bedrijven (zoals 3M) zelf de verantwoordelijkheid kunnen krijgen om binnen de Europese Unie actief melding te doen van veroordelingen of strengere normering die ze opgelegd krijgen in andere landen, waardoor die onmiddellijk ook van toepassing kunnen worden in Vlaanderen. Daarnaast moet ook worden onderzocht welke handhavingsinstrumenten kunnen worden ingezet als die internationale bedrijven niet aan die meldingsplicht voldoen.

Beschrijving aanpak:

Een actieve meldingsplicht is mogelijk onvoldoende, de vergunningscontext is even relevant. Bovendien is een vergelijking van analoge bedrijven met dezelfde emissieparameters meer relevant om voldoende scherpe vergunningsvoorwaarden voor te stellen. Het voorstel van de Europese Commissie voor de herziening van de Richtlijn Industriële Emissies (RIE) bevat een aantal relevante bepalingen om informatie verplicht publiek te maken. Vlaanderen evalueert hoe deze verplichtingen nuttig kunnen worden ingezet om de transparantie van bedrijven te vergroten en zal in het herzieningstraject van de RIE ambitieuze posities vooropstellen rond transparantie op EU-niveau.

Vlaanderen werkt actief mee om de relevante vergunningsinformatie te koppelen aan de IEP (industrial emissions portal), zodat specifieke relevante data van GPBV-installaties doorzoekbaar en vergelijkbaar zijn. Het voorstel voor de RIE verplicht de lidstaten ook om handhavingsinformatie actief te delen.

Knelpunten:

De veroorzaker van een bodemverontreiniging is niet altijd gekend bij aanvang van een OBO of BBO.

Trekker: OVAM

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Ontwikkelen van eerste concept van geformaliseerd afwegingskader in 2023	Q4 2023	Nog op te starten	Een stappenplan wordt uitgewerkt.
Concrete uitwerking van het concept in overleg met de bodemsector en relevante administraties in 2024	Q4 2024	Nog op te starten	Kan pas van start gaan na ontwikkeling van concept.
STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023.			
Nog op te starten			

Aanbeveling 65 – Bodemsaneringsdeskundige

Voor de kwaliteitsborging wordt naast de erkenning van de eBSD's ook een robuust controlesysteem uitgewerkt om de onafhankelijkheid en correctheid van hun werkwijze te garanderen.

Beschrijving aanpak:

De OVAM evalueert het huidige controlesysteem bij de bodemsaneringsdeskundigen en stuurt bij waar nodig via o.a. veld- en werfcontroles, metingen vanuit de signaalfuncties (alle types rapporten) en audits. De OVAM gaat verder de mogelijkheden na om, waar opportuun, meer verantwoordelijkheid te leggen bij de bodemsaneringsdeskundigen vanuit de audits en opgelegde maatregelen. In het bijzonder wordt de aandacht gelegd op hun onafhankelijkheid en de correctheid van hun werkwijze.

Knelpunten: NA

Trekker: OVAM

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Evaluatie van de verschillende onderdelen van het kwaliteitssysteem en inventarisatie van de verbeterpunten. Op basis daarvan wordt een planning gemaakt met concrete acties en verbeteringen.	Q4 2022	Gerealiseerd	
Opstellen van een bijhorende roadmap met het identificeren en inplannen van de quick wins	Q4 2022	Gerealiseerd	
Oplevering eerste quick wins, planning vervolgrealisaties voor 2023.	Q4 2022	Gerealiseerd	
Tussentijdse evaluatie vervolgacties (middellange termijn) eventueel aanpassing roadmap	Q4 2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan.
Opmaak mijlpalen voor acties middellange termijn en na 2024 (na aanpassing bodemdecreet).	Q3 2024	Nog op te starten	Dit is op te starten na de aanpassing van het bodemdecreet

STAND VAN ZAKEN MEI 2023

Aanpassingen wetgeving:

- 1) voorstel aanpassingen in Bodemdecreet : We passen de wetgeving aan aan de nieuwe auditmethodieken: proces-audit door de sector en de bijdrage van de sector aan de technische audit.
- 2) voorstel aanpassingen in Vlarem: (1) We verankeren de rol van kwaliteitsverantwoordelijke bij de bodemsaneringsdeskundige. (2) We voegen het aantonen van 'ervaring' toe als voorwaarde voor de handtekeningsbevoegdheid voor module 1 of 2. (3) We kunnen strenger ingrijpen op die handtekeningsbevoegdheid als sanctionering.

Verstrenge sanctionering:

Door verstrenge controles op o.a. veld- en werfcontroles, metingen vanuit de signaalfuncties (alle types rapporten) en audit, werden 3 bodemsaneringsdeskundigen tijdelijk geschorst.

Ontwikkeling dashboard voor kwaliteitsmetingen:

Samen met een externe IT-partner werken we aan de ontwikkeling van een dashboard. De bodemsaneringsdeskundige krijgt via een portaal toegang tot zijn gegevens over erkenningenbeheer, auditopvolging en de resultaten van de kwaliteitsmetingen, inclusief het sectorgemiddelde. Voor de ontwikkeling van het portaal blijven we wel afhankelijk van de DOV.

5.2 BELEIDSUITVOERING

Aanbeveling 4 – 5 – 52 – Niet constructieve opstelling bedrijven

4. Door het afgelegde traject van 3M is verscherpt toezicht en handhaving op alle aan 3M opgelegde verplichtingen en voorwaarden aangewezen.

5. De algemene aanbevelingen in dit verslag zijn ook – en dikwijls zelfs in het bijzonder – specifiek van toepassing op 3M. Bij een niet-constructieve opstelling van bedrijven op het vlak van de remediëring van milieuproblemen zal de overheid zich repressiever opstellen.

52. Bedrijven die in het kader van hun milieuzorgplicht calamiteiten of problemen melden, moeten kunnen rekenen op een zeker vertrouwen en een oplossingsgerichte ingesteldheid van de overheid. Daartegenover staat dat bedrijven die hun milieuzorgplicht niet ter harte nemen of niet optreden, kordaat bestraft moeten worden.

Beschrijving aanpak:

Departement Zorg en het Departement Omgeving schrijven een studie uit die de prioritering van de gezondheidsaspecten binnen het milieuhandhavingsbeleid dient aan te geven. Er wordt vertrokken vanuit wat er al bestaat, o.a. de methodieken rond afleiding Gezondheidskundige Advieswaarden, gecombineerde blootstelling, milieugezondheidskundige risicoanalyse, en de uitwerking (praktijkvalidatie) van de tool RICA (risk and cost based assessment) i.s.m. Vlaamse Milieu Maatschappij (VMM) en Departement Omgeving. In het gewestelijk meerjaren omgevingshandhavingsprogramma, dat is opgesteld in overleg met de gevatte gewestelijke handhavingsactoren, wordt een algemene beleidslijn opgenomen inzake een oplossingsgerichte handhaving enerzijds en meer repressieve handhaving anderzijds. Daarbij wordt rekening gehouden met de verschillende handhavingsstrategieën, en in het bijzonder *compliance promotion*. De gevatte gewestelijke handhavingsactoren brengen hun individuele meerjaren omgevingshandhavings-programma's hiermee in lijn en laten deze principes doorwerken in het operationele plannen en programma's, en houden daarenboven rekening met evoluties inzake Zeer Zorgwekkende Stoffen en evoluerende wetgeving terzake.

Het Departement Omgeving verfijnt het kader (zie aanbeveling 28 – 51, omgevingshandhavingsplan) met betrekking tot kordate handhaving en de inzet van het handhavingsinstrumentarium. Als onderdeel van de hub ZZS (zie aanbeveling 39) zetten de OVAM en VMM de algemene beleidslijnen uit voor de Zeer Zorgwekkende Stoffen in respectievelijk bodem, afval en materiaal, en in water en lucht, en gaan na in welke eventuele sectoren deze vrij kunnen komen. Op basis hiervan bepalen ze, in nauwe samenwerking met andere (handhavings)actoren voor welke kritieke toepassingen er normen en/of afgeleide vergunningsvoorwaarden worden ontwikkeld waarop kan worden gehandhaafd.

Knelpunten: NA

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Studie prioritering gezondheidsprioriteiten binnen het milieuhandhavingsbeleid	Q2 2023	Nog op te starten	Eerste verkennend gesprek tussen departement Zorg en departement Omgeving is gebeurd
<p>Een gewestelijk meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma is door het Departement Omgeving in opmaak in functie van politieke goedkeuring, een volgende stap in het traject is het inwinnen van het advies van de adviesraden.</p> <p>Er wordt gehandhaafd conform de Omgevingshandhavingsprogramma's en de jaarprogramma's/-plannen.</p>	Q4 2022	Gerealiseerd	Het gewestelijk meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma trad in werking op 15 maart 2023.
Het Departement Omgeving verfijnt het kader met betrekking tot kordate handhaving en de inzet van het handhavingsinstrumentarium, en werkt daartoe momenteel algemene uitgangspunten, principes en criteria uit.	Q4 2022	Gerealiseerd	Zie beschrijving onderaan.

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

- De afdeling Handhaving staat, in overleg met Departement Zorg, VMM en OVAM, in voor een continu verhoogd toezicht bij het bedrijf 3M.
- Een eerste verkennend gesprek tussen Departement Zorg en het Departement Omgeving in functie van de opstart van de studie prioritering gezondheidsaspecten binnen milieuhandhavingsbeleid is gebeurd.
- Het gewestelijk meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma trad in werking op 15 maart 2023.
- De afdeling Handhaving ontwikkelde, rekening houdend met de beleidslijnen uit dit gewestelijk meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma, een afdelingskader 'kordate handhaving' dat zij zal opnemen in het individueel meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma van de afdeling en dat zij gefaseerd zal implementeren.

Aanbeveling 6 – PFAS-belasting Zwijndrecht

Alles wordt in het werk gesteld om bijkomende PFAS-belasting vanuit 3M naar de omgeving te vermijden. Voor de stoffen waar 3M elders al nul-lozingsnormen hanteert, moeten de nul-lozingsnormen voor die stoffen ook in Vlaanderen worden toegepast.

Beschrijving aanpak:

De aanpak vanuit Omgeving bestaat uit 2 delen:

1. Europese sites 3M:

De vergunningen van alle 3M installaties in Europa worden opgevraagd. De relevantie ten opzichte van de 3M site in Vlaanderen wordt geëvalueerd. Van de relevante installaties worden de vergunde lozingsnormen geanalyseerd.

2. Overige sites 3M (wereld):

Er wordt in kaart gebracht welke productiesites 3M buiten Europa heeft. Vervolgens wordt geprobeerd de relevante vergunningen te verkrijgen en wordt dezelfde methodologie toegepast als onder 1.

Vlaanderen spoort aan om op Europees niveau vergunningsinformatie opzoekbaar en vergelijkbaar te maken. Het voorstel van de EC voor het aanpassen van de RIE biedt hiervoor een mogelijkheid. In het voorstel stelt de EC dat relevante vergunningsinformatie (inclusief EGW) in een samenvatting publiek moet gemaakt worden. De template hiervoor wordt nog vastgesteld. Vlaanderen schaart zich achter het principe 'nul-pollutie' als minimale voorwaarde, cf. het 'zero-pollution'-dossier PFAS dat door de Nederlandse collega's werd ingediend bij Europa. Milieu-Gezondheidskundige aanvaardbaarheid vormt hierin een belangrijke hoeksteen. Zie ook aanbeveling 23 en 24 'transparantie multinationals'. Op Europees niveau werd de richtlijn industriële emissies herzien (EC 5/4/2022). In het nieuwe artikel 1 (binnen EU ter raadpleging) wordt het woord 'volksgezondheid' toegevoegd.

Knelpunten:

Aanpak vergunningen:

- Medewerking van buitenlandse collega's vereist
- Vergunningen van 3M sites buiten Europa verkrijgen is complex – tijdrovend. Een eerste stap voor informatie-uitwisseling over onder meer PFAS werd gezet in augustus 2022 door de ondertekening van een samenwerkingsovereenkomst tussen het Amerikaanse milieubeschermingsagentschap EPA en de Vlaanderen.
- Taalbarrière voor het analyseren van vergunningen

Aanpak Europese oplossing (via RIE):

- Mandaat van België voor deze oplossing
- Andere lidstaten overtuigen van het nut
- De EU Commissie overtuigen van het nut
- Het portaal van het EEA hiervoor aanpassen

Trekker: dOMG

MILPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Europese 3M vergunningen opvragen	Q3 2022	Gerealiseerd	De EU collega's zijn aangeschreven
Analyse EU 3M vergunningen	Q4 2022	Gerealiseerd	Analyse van vergunningen
3M sites buiten EU opvragen en lokaliseren	Q4 2022	Gerealiseerd	Productiesites 3M buiten Europa zijn in kaart gebracht
3M sites buiten EU analyseren	Q4 2022	Opgestart	
Vanuit België samen met andere lidstaten EC aansporen om in het kader van RIE aanpassing vergunningsinformatie toegankelijk en vergelijkbaar te maken.		Lopende	Zie beschrijving onderaan.

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

1. Opvragen en analyseren van vergunningen van 3M sites in Europa/ wereldwijd: De vergunningen binnen Europa zijn verzameld. Er is geen relevante emissie informatie opgenomen in de vergunningen. Er is geen rapport gemaakt. Vergunningen van relevante sites in de Verenigde Staten zijn opgevraagd bij US-EPA. Vergunningen van andere productie sites in de wereld zijn moeilijker te verkrijgen (Mexico, Brazilië, Singapiore, China, ...).
2. I.k.v. RIE aanpassing vergunningsinformatie toegankelijker en vergelijkbaar maken: BE heeft ervoor gepleit om de zogenaamde vergunningssamenvatting (met relevante emissie gegevens), zoals opgenomen in het initiële COM voorstel voor de herziening van de RIE te behouden. Maar onder druk van andere lidstaten (o.a. Frankrijk) is de vergunningssamenvatting geschrapt in

de amendement van de Raad. Het Europees Parlement heeft in de amendementen de bepalingen mbt de vergunningsssamenvatting versterkt, door ze te koppelen aan de het Europese Portaal voor industriële emissies. Dit is exact wat er zou toe leiden dat vergunningsinformatie (inclusief vergunde emissiegrenswaarden én rapporteringsverplichtingen) op EU niveau 'doorzoekbaar' worden. Vlaanderen zal tijdens de trilogie proberen het EP voorstel te steunen.

Aanbeveling 18 – Lozings- en emissienormen

Als activiteiten ernstige ecotoxicologische of humaan-toxicologische risico's met zich zouden meebrengen, worden voor lozings- en emissienormen extra maatregelen overwogen naast de BBT's.

Beschrijving aanpak:

Met betrekking tot lozings- en emissienormen naar water en lucht wordt op basis van de ecotoxicologische en humaan-toxicologische risico's (zoals beschreven in aanbeveling 15) in overweging genomen bij het vaststellen van de normen.

De **wetgeving m.b.t. vergunningsplicht** voor het lozen van gevaarlijke stoffen wordt verduidelijkt en aangescherpt door dOMG. Via het lopend ontwerpbesluit m.b.t. lozing bedrijfsafvalwater wordt een duidelijke cascade voorgesteld vanaf wanneer (vanaf welke concentraties) een lozingsnorm moet aangevraagd worden voor gevaarlijke stoffen. Wanneer gekend, wordt rekening gehouden met de milieukwaliteitsnorm of de concentratie die beschermend is voor mens en milieu. Wanneer die informatie (nog) ontbreekt, moeten alle overige gevaarlijke stoffen die kunnen gemeten worden genormeerd worden. De lopende herziening van de RIE bevat een aantal opportuniteiten om ambitieuzere verplichtingen op te nemen in de RIE m.b.t. het vergunnen van ZZS. Vlaanderen zal in het kader van de herziening ambitieuze posities innemen om de bepalingen in verband met ZZS scherper te krijgen op Europees niveau. Later zal worden geanalyseerd of dit breder moet toegepast worden in Vlaanderen (de RIE geldt enkel voor GPBV-installaties).

Voor de **textielsector** worden de sectorale lozingsnormen voor PFAS geschrapt omdat ze achterhaald zijn en sterk dienen aangescherpt te worden. Door de sectorale normen te schrappen, moeten bedrijven die PFAS toch nog wensen te lozen dit aanvragen als bijzondere vergunningsvoorwaarde, waardoor hierop strenger kan worden toegezien.

Er wordt geëvalueerd voor welke IIOA's het opstellen van een **overzicht van de afvalwaterstromen en afgasstromen** (als onderdeel van het milieubeheersysteem) verplicht kan worden en in welke mate van detail. Enkele GPBV-sectoren worden hier via de BREFs nu al toe verplicht.

In het kader van de herziening van de RIE-richtlijn wordt voor GPBV-bedrijven het verplicht opstellen van een **milieumanagementsysteem**, en wat dat precies moet inhouden, onderzocht. Eén onderdeel daarvan is het uitwerken van een **chemicals inventory** (chemicals management system) van de gevaarlijke stoffen. De *chemicals inventory* verplicht de exploitant om een risicoanalyse uit te voeren voor het gebruik

Studie 'registerplicht (potentieel) gevaarlijke stoffen'	Q3 2023	Nog op te starten	Zie beschrijving onderaan. De einddatum van deze studie verschuift naar Q2 2024
Opvolging herziening RIE	2022-2024	Lopende	Zie beschrijving onderaan.
Implementatie boetesysteem aangepaste RIE- richtlijn		Nog op te starten	Zie beschrijving onderaan
STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023			
<p>Ontwerpbesluit m.b.t. lozing bedrijfsafvalwater werd voorgelegd aan de strategische adviesraden, het onderzoek tot milieueffectrapportage (m.e.r.-screening) werd uitgevoerd en kan voor een 2e keer principieel worden goedgekeurd.</p> <p>De studie m.b.t. het opmaken van inventarissen afvalwaterstromen en afgasstromen is lopende. De studie 'registerplicht (potentieel) gevaarlijke stoffen' zal pas opstarten eind Q3 2023 en zal lopen tot Q2 2024.</p> <p>Opvolging RIE: in de Raadspositie van de RIE zijn alle relevante bepalingen m.b.t. ZZS die Vlaanderen erin wou integreren opgenomen. We zullen erover waken dat deze tijdens de trilogie behouden blijven. De finale versie van de RIE is voorzien voor Q4 2023 - Q1 2024.</p> <p>Implementatie boetesysteem: de regels m.b.t. tot beboeting in de RIE zijn nog in onderhandeling, de posities van de COM, Raad en EP liggen nog ver uit elkaar. Tijdens de trilogie moet duidelijk worden wat het wordt. De finale versie van de RIE is voorzien voor Q4 2023 - Q1 2024, dit project kan dan pas starten.</p>			

Aanbeveling 19 en 20 – Periodieke evaluatie omgevingsvergunning

19. De omgevingsvergunning kan volgens het Omgevingsvergunningendecreet onderhevig gemaakt worden aan periodieke evaluatiemomenten. Er moet een systemisch periodiek evaluatiesysteem worden uitgewerkt dat afgestemd is op de risico's die verbonden zijn aan de vergunde activiteiten, met inachtnaam van de Europese regels. Door middel van een regelmatig geactualiseerde risicoanalyse wordt een prioritering opgesteld. De Vlaamse Regering valideert die prioritering en rapporteert erover aan het Vlaams Parlement.

20. Zodra de omgevingsvergunning lang genoeg van kracht is, wordt er een evaluatie gemaakt met bijzondere aandacht voor het permanente karakter ervan.

Beschrijving aanpak:

Het DABM en VLAREM II voorzien reeds in de mogelijkheid en bepaalde gevallen de verplichting om de milieuvoorwaarden die aan ingedeelde inrichting of activiteit zijn verbonden te evalueren en desgevallend bij te stellen als de milieuvoorwaarden niet langer volstaan om hinder en risico's ten gevolge van de exploitatie tot een aanvaardbaar niveau te beperken.

Los van de algemene evaluaties van de GPBV-installaties die Europees verplicht en gestuurd zijn, is het aan de Vlaamse Regering om voor de evaluerende overheden beleidstaken en richtlijnen vast te stellen die aanwijzen welke nieuwe voorschriften en normen hetzij via algemene of sectorale milieuvoorwaarden (VLAREM) hetzij een evaluatie via bijzondere milieuvoorwaarden in de omgevingsvergunning voor de exploitatie van een ingedeelde inrichting of activiteit worden opgelegd (artikel 5.4.6 DABM).

De nieuwe voorschriften en normen worden ofwel Europees vastgesteld ofwel op Vlaams niveau in plannen en programma's van de Vlaamse Regering bepaald. Vastgesteld moet worden dat er sinds de inwerkingtreding van de omgevingsvergunning alleen evaluaties van GPBV-installaties werden georganiseerd. Om ook de andere evaluaties op te starten, zal er een evaluatiesysteem of programma worden uitgewerkt dat afgestemd is op de risico's die verbonden zijn aan de vergunde activiteiten, met niet-exclusieve inachtnaam van de Europese regels.

In de huidige evaluatieregeling moeten er voor een aanpassing van de milieuvoorwaarden in dit kader twee procedures doorlopen worden: een evaluatieprocedure en een bijstellingsprocedure. Door de integratie van beide procedures kunnen efficiëntiewinsten geboekt worden. Ook de informatieplicht van de exploitant moet in deze verduidelijkt worden.

Er zal onderzocht worden hoe de wetgeving rond het opstarten van gerichte evaluaties, en de bijstelling van de milieuvoorwaarden, verbeterd kan worden.

Evaluaties zouden ondersteunend moeten zijn om de milieukwaliteit, zowel lokaal als regionaal, te verbeteren. Hiervoor is kwalitatieve omgevingsdata onontbeerlijk. De Europese Commissie heeft een voorstel voor de evaluatie van de Richtlijn Industriële Emissies gelanceerd, hierin zijn een aantal verplichtingen opgenomen die een Vlaams systeem kunnen ondersteunen.

Kneipunten:

Het EC voorstel voor de RIE is +/- Q3 2023 definitief.

Trekker: dOMG

MILPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Evaluatiesysteem of programma uitgewerkt dat afgestemd is op de risico's die verbonden zijn aan de vergunde activiteiten, met inachtnaam van de Europese regels	Q3 2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan

Integratie evaluatieprocedure en bijstellingsprocedure	Q4 2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Transparantie en operationaliseren van het instrument gerichte evaluaties		Lopende	Zie beschrijving onderaan
Opvolging herziening RIE m.b.t. beschikbaarheid van omgevingsdata	2022-2024	Lopende	Zie beschrijving onderaan

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

Bepalingen inzake de evaluaties van de milieuvorwaarden en de integratie van de evaluatieprocedure en bijstellingsprocedure zijn opgenomen in een ontwerp tot wijziging van het omgevingsvergunningendecreet/DABM. De teksten van het ontwerp van decreet worden gefinaliseerd, met oog op agendering op de Vlaamse Regering voor het zomerreces. Op basis van deze bepalingen zal ook het betrokken uitvoeringsbesluit worden aangepast, vervolgens kan de nieuwe werking worden geoperationaliseerd.

Stand van zaken van de herziening van de RIE: BE heeft ervoor gepleit om de zogenaamde vergunningssamenvatting (met relevante emissie gegevens), zoals opgenomen in het initiële COM voorstel voor de herziening van de RIE te behouden. Maar onder druk van andere lidstaten (o.a. Frankrijk) is de vergunningssamenvatting geschrapt in de amendementen van de Raad. Het Europees Parlement heeft in de amendementen de bepalingen m.b.t. de vergunningssamenvatting versterkt, door ze te koppelen aan het Europese Portaal voor industriële emissies. Dit is exact wat er zou toe leiden dat vergunningsinformatie (inclusief vergunde emissiegrenswaarden én rapporteringsverplichtingen) op EU niveau 'doorzoekbaar' worden. Vlaanderen zal tijdens de trilogie het EP voorstel steunen.

Aanbeveling 26 – 27 Overheidssteun

26. Vlaamse economische subsidies worden onderworpen aan een duurzaamheidstoets. Zo wordt vandaag al een klimaatplan gevraagd aan de bedrijven die steun willen verkrijgen. Dat heeft als bedoeling de transitie van de chemische sector naar een circulaire productie te stimuleren. Bovendien moet er ook een actief alarmeringsbeleid naar de subsidiërende diensten worden gevoerd als milieuregels worden overtreden. Ook op dat vlak bewijst de nieuwe kruispuntbank omgeving zijn nut.

27. In overleg met de federale overheid wordt nagegaan in welke mate die principes ook voor federale overheidssteun kunnen worden toegepast, bijvoorbeeld voor de EMAS-registratie (EcoManagement and Audit Scheme).

Beschrijving aanpak:

In afwachting van de implementatie van een kruispuntbank (aanbeveling 22 - 46), wordt in de context van economische subsidieverlening op structurele basis informatie-uitwisseling voorzien tussen:

- het Departement Omgeving en VLAIO enerzijds (subsidieverlening);
- binnen het Departement Omgeving (adviesverlening in functie van federale fiscale maatregelen).

De structurele informatie-uitwisseling heeft als doel een actief alarmeringsbeleid te voeren ten aanzien van de subsidiërende diensten wanneer zij moeten beslissen over een aanvraag. Het Beleidsdomein EWI is gestart met een onderzoek naar duurzaamheidsscreening van economische subsidies. Zie verder onder hoofdstuk 5 aangaande de aanbevelingen m.b.t. het Vlaams economisch en innovatiebeleid.

De EU commissie heeft een voorstel voor de evaluatie van de Richtlijn Industriële Emissies (RIE) gelanceerd, hierin is een bepaling opgenomen die een milieu management systeem verplicht voor alle IIOA's met een GPBV-installatie, deze bedrijven zijn daarbij gehouden om het systeem openbaar te maken.

Knelpunten:

- Uitwerking kruispuntbank (fiche 22-46)
- Het EC voorstel voor de RIE is +/- Q3 2023 definitief

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Werkafspraken dOMG – VLAIO	Q2 2022	Gerealiseerd	Er zijn nieuwe werkafspraken gemaakt.
Werkafspraken – departement Omgeving	Q4 2022	Gerealiseerd	Er worden werkafspraken gemaakt.
Opvolging herziening RIE	2022-2024	Lopende	Het departement Omgeving trekt de intra-Belgische samenwerking voor de opvolging van dit EU dossier.

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

Tussen het Departement Omgeving en VLAIO wordt op structurele basis informatie uitgewisseld inzake vergunningstoestand en naleefgedrag voor aanvraagdossiers in functie van strategische ecologiesteun, strategische transformatiesteun (STS) en compensatie indirecte emissiekosten (CIE).

Binnen het Departement Omgeving wordt op structurele basis informatie uitgewisseld inzake vergunningstoestand en naleefgedrag voor aanvraagdossiers in functie van O&O-attestering (= een attest ter bevestiging van het leefmilieu-effectbeperkend karakter van nieuwe producten en toekomstgerichte technologieën) als fiscale randvoorwaarde voor de toekenning van een verhoogde investeringsaftrek voor Onderzoek en Ontwikkeling of als belastingskrediet voor Onderzoek en Ontwikkeling.

Aanbeveling 28 en 51 – Zelfcontrole bedrijven

28. De kwaliteit en het toezicht op de zelfcontrole van bedrijven, onder andere bij normoverschrijdingen, moeten verbeterd worden.

51. Zelfcontrole is een belangrijke schakel om te komen tot een sluitende handhaving. Het niet respecteren van de zelfcontrole of het aanleveren van informatie die niet spoort met de werkelijkheid, wordt door de commissie als een zware fout tegen de milieuzorgplicht gezien. Daarnaast moet de dienst Handhaving de keten sluiten door minimaal alle Europees verplichte controles uit te voeren en regelmatig onaangekondigde controles of audits uit te voeren.

Beschrijving aanpak:

Het Departement Omgeving voert een beleidsverkenning uit naar de samenhang tussen publiek en privaat toezicht en opportuniteiten in het kader van een innovatieve handhaving (Compliance Promotion). Meer bepaald wordt op basis van bestaande inzet van privaat toezicht in de omgevingsregelgeving en de omgevingshandhavingspraktijk in Vlaanderen en in andere EU-lidstaten onderzocht hoe het nalevingstoezicht van de omgevingsinspectiediensten verruimd kan worden via inschakeling van private partijen. Voorwaarde hierbij is dat dit moet gebeuren zonder te moeten inboeten op de kwaliteit van het toezicht. De kwaliteitsborging van het toezicht gebeurt in nauwe samenwerking tussen overheid en private partijen. Het publiek toezicht kan dan via een metatoezicht op de private toezichthoudende partij een groter veld bestrijken (meer controles doen). De beleidsverkenning betreft nalevingstoezicht in de ruime zin. Zelfcontrole in al zijn vormen is hierin een (belangrijk) deelaspect.

De herziening van de RIE biedt opportuniteiten om bedrijven te verplichten informatie aan te leveren. De Europese Commissie stelt via artikel 24.3 in het vooruitzicht dat informatie met betrekking tot monitoring publiek moet zijn. Het digitale systeem waarvan sprake in de aanbevelingen 22 en 46 zou dit moeten faciliteren. Het gestructureerd aanleveren van emissiedata zou automatisch gecontroleerd kunnen worden. Daarnaast is *compliance promotion* ook onderdeel van de nieuwe RIE (artikel 8(1) en definitie *compliance assurance* in artikel 3).

In afwachting van de implementatie van een kruipuntdatabank en het zetten van stappen vooruit met betrekking tot actieve openbaarheid van milieu:

- draagt het Departement Omgeving in haar handhavingstaken bij aan de screening van PFAS-gebruik in de sectoren 'textiel' en 'papier en pulp' bij RIE-installaties op basis van emissiemetingen op het bedrijfsafvalwater,
- blijft het Departement Omgeving in haar handhavingstaken structureel inzetten op en versterkt waar mogelijk handhavingsinitiatieven voor toezicht en controle op de zelfcontrole van bedrijven en de opvolging van meldingen door bedrijven in deze context,
- zet het Departement Omgeving bij haar handhavingstaken haar bestaande praktijk van onaangekondigde invulling aan haar Europese verplichtingen.

In het kader van de zelfcontrole op het afvalwater zal onderzocht worden of aanpassingen in de wetgeving opportuun zijn om een kwaliteitsvolle zelfcontrole te verzekeren.

Knelpunten:

- De uitwerking van een kruispuntbank (aanbevelingen 22 en 46).
- Het voorstel van de Europese Commissie over de herziening van de RIE is pas +/- Q3 2023 definitief.

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Screening sectoren 'textiel' en 'papier en pulp'	Q4 2022	Gerealiseerd	Zie beschrijving onderaan.
Actualisatie Omgevingshandhavingsplan: Toezicht en controle op zelfcontrole	Q4 2022	Gerealiseerd	Zie beschrijving onderaan.
Beleidsverkenning "hoe kan de samenwerking met andere actoren bijdragen aan een efficiëntere handhaving?" Hierin worden o.a. wetgevende mogelijkheden voor publiek private samenwerking inzake handhaving onderzocht (waaronder ook zelfcontrole).	Q4 2023	Lopende	De studie is opgenomen in de onderzoeksagenda en werd gegund in Q4 2022 en is lopende.
Beleidsvoorstellen formuleren op basis van de resultaten van het onderzoek	Q4 2023	Nog op te starten	Kan pas worden opgestart na uitvoering onderzoek.

////////////////////////////////////

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

- De screening van de sectoren 'textiel' en 'papier en pulp' op basis van emissiemetingen op het bedrijfsafvalwater is eind 2022 afgerond.
- In het 'Omgevingshandhavingsplan 2022-2023 / update 2023' van de afdeling Handhaving zijn extra handhavingsinitiatieven met betrekking tot de zelfcontrole van bedrijven opgenomen. Rekening houdend met de beleidslijnen uit het gewestelijk meerjaren Omgevingshandhavingsprogramma en het daarop alignerende kader 'kordate handhaving' zal de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving in het Omgevingshandhavingsplan 2024-2025 extra inzetten op toezicht en controle op de zelfcontrole van bedrijven en de opvolging van meldingen door bedrijven in deze context.
- De beleidsverkenning 'samenhang publiek en privaat toezicht' is lopende en we verwachten dat het onderzoek in het najaar 2023 kan worden afgerond; op basis hiervan zullen beleidsvoorstellen worden geformuleerd.

Aanbeveling 61 – Sanering historische bodemverontreiniging

Binnen het Vlaamse milieubeleid is het opstarten van de sanering van alle historische bodemverontreiniging tegen 2036 een belangrijke doelstelling. De onderzoekscommissie ondersteunt die ambitie. Als er tijdens een project een verontreiniging wordt vastgesteld, wordt die in eerste instantie altijd gesaneerd als de risicoanalyse aantoont dat sanering aangewezen is. De inzetbaarheid van alle mogelijke saneringstechnieken, zowel in situ als ex situ, moeten dan ook onderzocht worden en gemotiveerd, geweigerd of aangenomen worden. De motivatie gaat ruimer dan een loutere financiële afweging. Als uit dat onderzoek blijkt dat sanering onmogelijk is, mag volgens het standstillprincipe de vervuiling door de werkzaamheden op geen enkele manier verspreid worden. Als het standstillprincipe niet als minimum kan worden gegarandeerd en er dus extra milieu- of gezondheidsrisico's door ontstaan, kunnen de werkzaamheden op die locatie niet uitgevoerd worden.

Beschrijving aanpak:

Er wordt bepaald of de aanpak van Zeer Zorgwekkende Stoffen, zoals PFAS, gelijklopend blijft met andere genormeerde verontreinigingsparameters. Tevens wordt bekeken of de verdere opbouw van het historisch passief via wetgevend initiatieven kan vertraagd worden. Er wordt geëvalueerd of een gedegen risico-analyse haalbaar is nog voor de fase van beschrijvend bodemonderzoek. Intussen wordt tegen eind 2022 de bestaande prioriteitsstelling voor saneringen aangepast met een nog meer toegespitste focus op humaan-toxicologische bedreigingen.

Begin 2024 zal een beleidskeuze voorgelegd worden welke ruimere maatschappelijke doelen (volksgezondheid, klimaat,...) eveneens in deze prioriteitsstelling kunnen mee in rekening worden gebracht. Begin 2024 zal er door OVAM een beleid uitgewerkt worden rond proactief ambtshalve staalnames met het oog op een verhoogde bescherming van de burger. Bij de afweging tussen de diverse saneringstechnieken worden ook gezondheids- en duurzaamheidscriteria toegepast.

Het onderwerp van bovenvermelde aanbeveling wordt onder meer vanuit het standpunt grondverzet (vaststelling bodemverontreiniging bij grondverzet, verhinderen van bodemsanering door grondverzet,

omgaan met restverontreiniging bij grondverzet, ...) geanalyseerd. Deze analyse bevat een bevraging van alle stakeholders. Voorstellen voor remediëring worden geformuleerd op basis van feedback.

Knelpunten:

Datakwaliteit gemeentelijke inventaris

Trekker: OVAM

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Aanpassing prioriteitsstelling saneringsdossiers	Q4 2022	Gerealiseerd	Zie beschrijving onderaan
Berekening benodigde middelen 2036 met en zonder PFAS. Berekening scenario's middelen 2036 met en zonder PFAS	Q3 2023	Lopende	Intern is een project opgestart om deze mijlpalen uit te werken. De afweging van verschillende scenario's is cruciaal om vervolgstappen te kunnen bepalen
Aanpassing prioriteitsstelling saneringsdossiers naar ruimere kader	Q1 2024	Nog op te starten	pas voorzien voor 2024
Opmaak beleid pro-actieve staalnames	Q1 2024	Nog op te starten	pas voorzien voor 2024
Analyse grondverzet en standstill	Q4 2023	Nog op te starten	Pas voorzien voor 2023
Opmaak remediëringvoorstellen grondverzet	Q4 2023	Nog op te starten	Pas voorzien voor 2023

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

De aanpassing van de prioriteitsstelling bij de ambtshalve tussenkomsten is gerealiseerd najaar 2022. Intern is een project opgestart om de benodigde middelen te berekenen in diverse scenario's. Een werkgroep komt met regelmaat bij elkaar om verschillende scenario's af te wegen. De manier waarop de OVAM de verantwoordelijken van de eenmalige onderzoeksplicht aanspoort om tijdig het oriënterend bodemonderzoek in te dienen, is in voorbereiding.

De opdrachtomschrijving naar de verbreding van de ambtshalve prioriteitsstelling, rekening houdend met andere maatschappelijke doelen, is in voorbereiding.
 Een methodiek verhoogd humaan risico is uitgewerkt. Dit zal een onderdeel vormen van de bepaling door de erkend bodemsaneringsdeskundige of er veiligheidsmaatregelen of voorzorgsmaatregelen nodig zijn bij vaststelling van een bodemverontreiniging bij grondverzet.

Aanbeveling 62 – Kadastrale werkzone

De wijze waarop met de kadastrale werkzone kan worden omgegaan, wordt verder geëvalueerd, waarbij onder meer het begrip 'project' wordt gedefinieerd.

Beschrijving aanpak:

De begrippen 'kadastrale werkzone' en 'project' worden afgebakend. Navolgend worden de codes van goede praktijk herzien en gewijzigd.

Knelpunten: NA

Trekker: OVAM

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Het afbakenen van de begrippen 'kadastrale werkzone' en 'project' met inbegrip van het formuleren van beleidsvoorstellen.	Q4 2022	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Voorstellen herziening codes van goede praktijk afbakening kadastrale werkzone en gebruik binnen de kadastrale werkzone	Q4 2022	Lopende	Zie beschrijving onderaan
STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023			
Ontwerpbesluit 'Definitie Kadastrale werkzone' is opgemaakt en zal op de Vlaamse regering voor 1 ^{ste} principiële goedkeuring worden voorgelegd. Ontwerpcodes van goede praktijk zijn opgemaakt en voorgelegd aan de sector.			

Aanbeveling 63 – Toetsingswaarden en -normen (VLAREBO)

De overheid bepaalt de algemene toetsingswaarden en normen (opgenomen in VLAREBO).

Beschrijving aanpak:

Voor het selecteren van de nieuwe zorgwekkende stoffen waarvoor toetsingswaarden/bodemnormen moeten worden afgeleid, zijn meer gegevens nodig, zowel meetgegevens als wetenschappelijke kennis over (eco)toxiciteit en gedrag in bodem en grondwater. De lijst van stof(groepen) waarvoor mogelijks toetsingswaarden/normen moeten worden afgeleid is immers omvangrijk: gebromeerde vlamvertragers, microplastics, pesticiden, weekmakers, ... Er zijn duizenden chemische stoffen die voorkomen in dagdagelijks gebruikte producten, en die mogelijks in het milieu kunnen terecht komen.

De reeds lopende acties van de OVAM met gerichte verkennende meetcampagnes voor diverse stofgroepen zal worden geïntensifieerd (mits beschikbaarheid van de nodige middelen). [Er werd reeds een inventarisatie uitgevoerd van mogelijk gegevensbronnen in Vlaanderen](#). Deze inventarisatie ondersteunt beleidsontwikkeling m.b.t. diffuse bodemverontreiniging. Veel nieuwe zorgwekkende stoffen zijn immers als diffuse bodemverontreiniging aanwezig. Andere belangrijke gegevensbronnen zijn de data van de Vlaamse humane biomonitoring (nl. over humane blootstellingsrisico's), en de meetgegevens van VMM (nl. diffuse verontreiniging in grondwater). De OVAM zal ook meetgegevens en andere info verzamelen via de decretale bodemonderzoeken (inclusief ambtshalve bodemanalyses) en via onderzoeksverplichtingen in kader van grondverzet.

De aanpak wordt georganiseerd per stof of per stofgroep. Voorstellen van bodemsaneringsnormen/toetsingswaarden worden door VITO afgeleid volgens de voorgeschreven methodieken, en voorgelegd aan een stuurgroep (samengesteld uit vertegenwoordigers van OVAM en andere administraties, vertegenwoordigers van de erkende bodemsaneringsdeskundigen, en, indien relevant, andere experts). Ontwerp-bodemsaneringsnormen/toetsingswaarden worden vervolgens ook voorgelegd aan de relevante sectoren.

Vanuit een samenwerking tussen het beleidsdomein Omgeving en AZG (nu: departement Zorg) werd in maart 2022 een **tijdelijk handelingskader** opgemaakt voor PFAS, waarbij rekening is gehouden met het gezondheids- en milieuperspectief. Op basis van voortschrijdende inzichten over achtergrondwaarden in de voeding enerzijds, en de nood aan de juridische verankering van deze tijdelijke normen anderzijds, werd een herzieningstraject van het handelingskader opgestart met als resultaat een voorstel van **nieuw normenkader PFAS voor bodem en grondwater**. De actualisatie van het normenkader is uitgevoerd door VITO en onderworpen aan een peer review met academische experts en experts op het vlak van toepassing van de normen in de praktijk in de Commissie Sanering en Grondverzet. Het voorstel van normenkader werd ook toegelicht aan verschillende stakeholder op Vlaams niveau en zal in november 2022 voor eerste principiële goedkeuring voorgelegd worden aan de Vlaamse regering.

Knelpunten:

- Moeilijkheid om mijlpalen te formuleren: onzekerheid over de wetenschappelijke evoluties,

- Voor nieuwe zorgwekkende stoffen is een belangrijk knelpunt het ontbreken van wetenschappelijke kennis en data die nodig zijn om toetsingswaarden en normen af te leiden.

Trekker: OVAM

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Verankeren PFAS-parameters in VLAREBO	2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan.
STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023			
Het bindend handelingskader voor het gebruik van PFAS-houdende bodemmaterialen in het kader van grondverzet en voor de beoordeling van saneringscriterium werd voor de tweede keer principieel door de Vlaamse Regering goedgekeurd. Momenteel ligt dit handelingskader voor advies bij de Raad van State. Daarna kan de definitieve goedkeuring volgen.			

Aanbeveling 67 – Bodemattest

Op het moment dat een perceel wordt opgenomen in het grondeninformatieregister (GIR), moet de OVAM de eigenaar daarvan op de hoogte brengen, met de vraag om ook de eventuele huurder of gebruiker daarvan op de hoogte te brengen. Als het (te verwachten) gebruik van de grond conflicteert met de vaststellingen in het GIR, moet de Vlaamse overheid de eigenaar, de huurder of de gebruiker daarvan op de hoogte brengen. Bij elke overdracht van de grond moet die informatie samen met het bodemattest aan de nieuwe eigenaar worden bezorgd. De informatie op het bodemattest moet transparant en goed begrijpbaar zijn voor de ontvanger, aangezien het dikwijls gaat om burgers zonder enige kennis over bodemverontreiniging.

Beschrijving aanpak:

In de aanloop naar de POC zijn reeds wijzigingen doorgevoerd aan de inhoud van het bodemattest. Een algemene verwijzing naar de centrale PFAS website met info over de No-Regret Zones is opgenomen onder het luik "Extra informatie". Als een terrein opgenomen is in de inventaris van brandweer(oefen)terreinen en incidenten, dan wordt dit eveneens specifiek vermeld. Een te onderzoeken toekomstige aanpassingen is de uitbreiding naar alle PFAS verdachte locaties en een verwijzing naar de informatie die ontsloten wordt via de PFAS verkenner bij DOV (zie aanbeveling 30).

In 2023-2024 staat een hervorming van het bodemattest op de planning. Eén van de doelstellingen hierbij is om bodeminformatie transparant en goed begrijpbaar te ontsluiten. Ook dienen bepaalde IT-technische knelpunten in het beheer van het GIR weggewerkt te worden.

Het bodemattest is momenteel een belangrijk juridisch instrument, er wordt gekeken of dit kan versterkt worden. Het adviseren van eigenaars en huurders, ook over (potentieel) conflicterend gebruik van het terrein met de vaststellingen in het GIR, vergt een inspanning op langere termijn met wijzigingen aan het Bodemdecreet, uitvoeringsbesluit en de procedures. Hier moet overwogen worden of het toepassingsgebied voor het aanvragen van bodemattesten moet worden herbekeken.

Knelpunten:

Op middellange termijn vergen de aanpassingen verdere IT-analyse en ontwikkeling, en aanpassing van het beheer van het GIR. Deze aanpassing dringt zich op door de uitbreiding van de scope van voornamelijk terreinen met risico-inrichtingen naar breder terreinen met diffuse bodemverontreiniging, regionale bodemverontreinigingen en ruime no-regret zones.

Trekker: OVAM

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Tekstuele aanpassingen bodemattest, toevoeging PFAS locaties onder "extra informatie"	Q4 2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Inhoudelijke hervorming bodemattest	Q4 2024	Nog op te starten	Voorzien voor 2024

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

De juridische grondslag van het bodemattest maakt het niet altijd eenvoudig om de inhoud transparant en goed begrijpbaar te maken. Daarom wordt gewerkt aan flankerende instrumenten die in combinatie met het bodemattest een helder beeld moeten scheppen van de verontreinigingstoestand op en rond een grond. Er wordt gewerkt aan een digitale tool die per grond gestructureerd de belangrijkste gegevens weergeeft die beschikbaar zijn in het grondeninformatieregister. Ook bv. adviezen van het departement Zorg of het FANC, voortvloeiend uit de ligging van de grond in een aandachtsgebied, worden getoond. Daarnaast wordt het huidige geo-loket, die een grond plaatst in een geografische context en bv. nabije bodemdossiers toont, gemoderniseerd. Dit moet ontsluiting van deze informatie via het platform van Databank Ondergrond Vlaanderen en de Woningpas mogelijk maken. Momenteel loopt de technische analyse, en wordt bekeken in hoeverre deze plannen doorgang kunnen vinden zonder in conflict te komen met de privacy wetgeving.

Aanbeveling 68 – Autonome staalname OVAM

Bij een vermoeden van verontreiniging en met respect voor de rechten van de eigenaar van de mogelijk verontreinigde gronden moet de OVAM in staat zijn om autonoom stalen te nemen als dat aangewezen

lijkt volgens een geformaliseerde risicoanalyse. Eventuele wetgevende belemmeringen moeten aangepakt worden.

Beschrijving aanpak:

Er wordt nagegaan op basis van welke signalen de OVAM proactief ambtshalve staalnames voorziet met het oog op een verhoogde bescherming van de burger en bekijken in welke situatie het aangewezen is dat OVAM dit doet.

Knelpunten:

- Datakwaliteit beschikbare gegevens
- Afhankelijkheid van andere beleidskeuzes

Trekker: OVAM

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2032	STATUS BESCHRIJVING
Ontwikkelen beleid pro-actieve staalnames	Q1 2024	Opgestart	Zie beschrijving onderaan
STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023			
De ontwikkeling van de geformaliseerde risicoanalyse (acut risico) is in uitvoering en finalisering wordt verwacht Q3 2023.			

5.3 BELEIDSEVALUATIE

Aanbeveling 16 – 17 – MER

16. De voorwaarden waarmee bepaald wordt of bedrijven MER-plichtig zijn, worden geëvalueerd.

17. Zowel bij een MER als bij de MER-screening is een onderdeel 'mens en gezondheid' opgenomen. Samen met het agentschap Zorg en Gezondheid (AZG) wordt, getoetst of dat onderdeel nog steeds voldoende accuraat en actueel is. Het team-MER moet over voldoende expertise beschikken om de gezondheidsrisico's in eerste instantie correct te kunnen inschatten. Aansluitend wordt de wijze van adviesverlening van het agentschap Zorg en Gezondheid daarop intern afgestemd.

Beschrijving aanpak:

Er loopt een evaluatie van de milieueffectrapportage (M.E.R.) waarin ook de huidige bijlagen I, II en III herzien worden (cf.. Conceptnota Modernisering MER (milieueffectrapport) dd. 11/02/2022) nl.

- afschaffen ontheffingsmogelijkheid dus van de huidige bijlage II,
- voorzien nieuwe 'screenings' bijlage,
- evalueren bijlage I.

Bij de herziening zal deze aanbeveling mee onderzocht worden. Het aspect 'Mens en gezondheid' maakt deel uit van een MER/screening. De risico's op de menselijke gezondheid is op dit moment al één van de criteria die in een screening moeten onderzocht worden (volgens het DABM, bijlage II 1°, g).

In het huidig richtlijnsysteem Mens-gezondheid staan criteria die richting geven over wanneer Mens-gezondheid een sleuteldiscipline is in een MER en hoe deze discipline moet uitgewerkt worden in een MER. In het regeerakkoord werd beslist om de decretale verankering van deze richtlijnenboeken op te heffen. Volgens de conceptnota blijft het expertisecentrum M.E.R. de nodige ondersteuning van actuele informatie en inspiratiebronnen als guidance (handleidingen,...), actuele wetenschappelijke kennis en goede praktijken aanbieden, via een online dynamisch platform. De criteria en methodologie uit de huidige praktijk blijven bijgevolg bestaan en zullen samen met het DEPARTEMENT ZORG geëvalueerd worden in het licht van de PFAS problematiek.

De nood aan expertise bij het Team MER zal als aandachtspunt meegenomen worden bij de verdere transformatie van het Vlaams expertisecentrum M.E.R. en haar kennisnetwerk. Het expertisecentrum zal handvaten aanreiken om te bepalen wanneer het departement zorg om advies moet gevraagd worden in functie van de scoping en de kwaliteit. Het is evident nodig dat het expertisecentrum blijvend zal kunnen beschikken over de nodige expertise bij het departement Zorg voor het bepalen van deze criteria in guidances en handleidingen maar ook via advisering bij de verschillende MER-procedures waar noodzakelijk. De surveillanestructuren en Health Impact Assessment tools van het departement zorg, zoals de environmental health impact simulator, het INTEGO-netwerk, GAW-afleiding, risicobepaling van het samen voorkomen van chemische stoffen, de RICA-tool, ... dragen hiertoe bij.

Uitdagingen die hier nog extra aandacht krijgen zijn de doorwerking van REACH (en een beleid Zeer Zorgwekkende Stoffen) en het in kaart brengen (met verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer) van de humane gezondheidsgebruiksruimte om te komen tot een meer gebiedsgeïntegreerde risico-analyse.

Knelpunten:

Voor aanbeveling 16: De Europese verankering van de M.E.R.-plicht in de EU-RL.

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Inwerkingtreding regelgeving Modernisering MER	2023	Lopende	zie beschrijving onderaan
Inwerkintreding digitale dienstverlening (waaronder screeningstool en kennisplatform)	2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan.

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

Op 30 juni 2023 werd het voorontwerp van wijzigingsdecreet voor de modernisering van de milieueffectrapportage door de Vlaamse regering goedgekeurd. De uitvoeringsbesluiten worden momenteel door de administratie voorbereid. De beleidsopties om te bepalen wanneer projecten/bedrijven MER-plichtig worden, zijn uitgewerkt.

Ontwikkeling van de screeningstool is lopende.

5.4 ONDERZOEK

Aanbeveling 15 – Milieugebruiksruimte en gezondheidsgebruiksruimte

Er wordt onderzocht op welke wijze de cumulatieve impact van verschillende industriële processen en activiteiten binnen een regio in kaart kunnen worden gebracht om zo de 'milieugebruiksruimte' en de 'gezondheidsgebruiksruimte' daarvoor te kunnen bepalen en in rekening te brengen.

Beschrijving aanpak:

Een geïntegreerde benadering, met als doel de preventie en beheersing van de emissies in alle milieucompartmenten, is al het uitgangspunt van de Vlaamse omgevingsvergunning alsook van de Europese richtlijn Industriële Emissies (het kader voor het vaststellen van milieuvoorwaarden voor de grootste industriële installaties in Vlaanderen). Voor wat betreft de draagkracht van een gebied op vlak van cumulatieve milieudruk, moet het beleid echter nog versterkt worden.

De aanpak van deze aanbeveling vereist verder verkennend en ontwerpend onderzoek. Dit moet leiden tot het integreren van monitoringdata van puntbronnen (via kruispuntbank) en meetnetten, tot het versterken van de immissie aanpak (parallel aan emissiebeperkingen) en het uitwerken van gebiedsplannen mét milieu- en gezondheidsparameters (gebaseerd op monitoringsdata) als kapstok voor vergunningenbeleid (zie ook aanbeveling 18).

Het systeem moet gevoed worden en gebruikt kunnen worden door alle betrokken adviesverlenende instanties en vergunningverlenende overheden. De PFAS-verkenner kan de basis zijn van een systeem waarin alle emissie en immissie relevante data kan worden gegroepeerd en gepubliceerd – op 2 niveaus (overheid en publiek) (zie aanbeveling 48).

Daarnaast wordt in de schoot van AZG (nu: departement zorg) een **werkgroep Zeer Zorgwekkende Stoffen** opgericht. Deze zal kijken naar causaliteit, een prioritering uitwerken en advies verlenen over gezondheidskundige advieswaarden in de diverse milieumedia (binnenmilieu, water, bodem, lucht, ...) en grenswaarden van chemische stoffen in de mens.

Er zijn echter al initiatieven in die richting, bv het initiatief 'Vlaremrethink' dat binnen het departement zorg gegroeid was uit het kerntakenplan (2016: [VR 2015 1707 DOC 0728-7 QUATER](#)), waarbij een risicobenadering voorop staat en de capaciteit risicogericht wordt ingezet. Het principe gaat uit van het bepalen van de natuur- en/of humane gezondheidsgebruiksruimte van een gebied, en bekijkt daar de marge die nog mogelijk is om economische initiatieven te nemen. De basis van de risicoanalyse ligt in een gezondheid-impactanalyse, gezondheidssurveillance, milieumonitoring en een doordacht uitgewerkte locatie specifieke risico-acceptatie. Naast geluid, geur en andere impactparameters is de blootstelling aan Zeer Zorgwekkende Stoffen een hoeksteen, als te toetsen aan de draagkracht van mens en omgeving. Het departement zorg heeft sinds dit kerntakenplan diverse ondersteunende initiatieven uitgewerkt (methodiek gecombineerde blootstelling, samenwerking INTEGO surveillance morbiditeit, optimalisatie

onderzoek kankerclusters, methodiek milieugezondheidskundige risico-inschattingen, validatie RICA-tool i.s.m. afdeling omgevingshandhaving, methodiek afleiden van gezondheidskundige advieswaarden, signaalbeleid MMK-werking optimaliseren, samenstelling Vlaamse Werkgroep Zeer Zorgwekkende Stoffen, ...).

Parallel zal er een update gemaakt (sinds 2009 waarbij er een gezondheidskundige prioritering van de G-rubrieken werd gemaakt i.s.m. 8 academici) worden van de evaluatie van de G-rubrieken als milieuhygiënisch te adviseren rubrieken in VLAREM, en verwachtingen hierrond.

Knelpunten:

- Dit vereist een andere benadering van VLAREM, en inzet op monitoring en analyse – ten koste van de huidige en wellicht verouderde verwachtingen in de taakin-vulling.
- Een academische of toegepaste opleiding van professionals in de medische-milieukunde is momenteel niet structureel beschikbaar.

Trekker: dOMG en dZORG

MJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Opvolgen herziening RIE	2022 - 2024	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Uitwerking kruispuntbank			Zie aanbeveling 22-46
Opstart verder verkennend en ontwerpnd onderzoek		Opgestart	Zie beschrijving onderaan

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

Opvolgen herziening van de RIE: BE heeft ervoor gezorgd dat er in de Raadspositie van de RIE de bepalingen m.b.t. 'gezondheid' behouden zijn. Ook is het samen met enkele andere lidstaten gelukt om de focus op ZZS te versterken en een register van gevaarlijke stoffen te verplichten op bedrijfsniveau (dat publiek moet zijn). Vlaanderen zal tijdens de trilogen proberen de zaken m.b.t. ZZS te consolideren. Voor een stand van zaken over de Kruispuntbank zie aanbeveling 22 – 46 – Kruispuntbank Omgeving. Het verkennend en ontwerpnd onderzoek naar de concepten milieu- en gezondheidsgebruiksruimte zal in het najaar van 2023 opgestart worden. Het betreft een gezamenlijke studie vanuit de departementen Zorg en Omgeving. Momenteel wordt het bestek voorbereid.

Aanbeveling 25 – Blijvende bedrijfs- en productaansprakelijkheid

De piste van de blijvende bedrijfs- en productaansprakelijkheid (voor historische en eventuele toekomstige verontreinigingen) wordt verder onderzocht. In dat kader wordt vanuit preventief oogpunt bij Europa aangedrongen om de 'life cycle responsibility' in te passen in de REACH-verordening. Voor omgevingsvergunningen die de productie van nieuwe chemische stoffen omvatten, wordt een 'life cycle assessment' van die stoffen gevraagd.

Beschrijving aanpak:

Voor wat de gewenste inschrijving van de 'life cycle responsibility' in de REACH Verordening betreft, kan verwezen worden naar de aanpak (en timing) omschreven bij aanbeveling 12.

Er is geen vergunningsplicht voor chemische stoffen op zich. Er geldt enkel een vergunningplicht voor chemische installaties en de opslag van stoffen met gevaareigenschappen. In de vergunning wordt wel gedifferentieerd per type chemische installatie. Een beperking op de productie van chemicaliën zou innovatie niet ten goede komen.

In het voorstel van de Europese Commissie voor bijstelling van de RIE wordt een verplichting voorgesteld om een levenscyclusanalyse uit te voeren van de milieuprestatie van de hele keten (zowel downstream als upstream).

Knelpunten:

- Zie aanbeveling 12 voor wat de elementen i.k.v. de REACH herziening betreft.
- Publicatie van de RIE, verwacht eind 2023, is onontbeerlijk.

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Opvolgen herziening REACH	Doorlopend	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Opvolging herziening RIE	2022-2024	Lopende	Zie beschrijving onderaan

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

Een voorstel voor herziening van REACH vanuit de Europese Commissie is nog niet beschikbaar. Opvolging herziening van de RIE: de bepaling inzake de levenscyclusanalyse is niet weerhouden in de Raadspositie en ook niet in de positie van het Europees parlement. Het is weinig waarschijnlijk dat dit voorstel het zal halen in de uiteindelijke finale versie van de RIE.

Aanbeveling 44 – Milieuzorgplicht bedrijven

In het kader van de milieuzorgplicht zal een bedrijf dat onderzoek laat uitvoeren waaruit blijkt dat er specifieke milieu- of gezondheidsproblemen zijn, dat altijd melden.

Beschrijving aanpak:

De Europese Commissie heeft een voorstel voor de evaluatie van de Richtlijn Industriële Emissies (RIE) gelanceerd. Hierin is een verplichting opgenomen om voor alle IIOA's met een GPBV-installatie een milieumanagement systeem (MMS) te verplichten. Bovendien is dit MMS verplicht publiek. Een onderdeel van het MMS is de chemische inventaris. Hierin vraagt men specifiek aan de bedrijven om een chemische inventaris op te maken van gevaarlijke stoffen die aanwezig zijn, mét een risicoanalyse van hun impact op het milieu en de volksgezondheid én een verplichting om actief op zoek te gaan naar alternatieven. Deze informatie dient publiek te zijn, dit hangt samen met de uitwerking van de zogenaamde kruispuntbank (zie aanbeveling 22-46) en een herziening van het IMJV. Later zal worden geanalyseerd of dit breder moet toegepast worden in Vlaanderen (de RIE geldt enkel voor GPBV-installaties).

Knelpunten:

- Uitwerking kruispuntbank (aanbeveling 22-46)
- Het EC voorstel voor de RIE is pas +/- Q3 2023 definitief

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING	STATUS	STATUS BESCHRIJVING
Opvolgen herziening RIE	2022 - 2024	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Uitwerking kruispuntbank	2023-2025	Lopende	Zie aanbeveling 22-46

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

Opvolgen herziening van de RIE: de belangrijkste zaken m.b.t. MMS en ZS zijn opgenomen in de Raadspositie, ook de amendement van het Europees Parlement zijn vooruitstrevend. Vlaanderen zal in de trilogie erop toezien dat de belangrijke zaken m.b.t. ZS en publicatie van informatie geconsolideerd worden in de finale versie van de RIE.

Voor een stand van zaken over de Kruispuntbank zie aanbeveling 22 – 46 – Kruispuntbank Omgeving.

Aanbeveling 45 – Risicosignalering

Vanuit het voorzorgsprincipe wordt onderzocht op welke wijze een effectieve en vroegtijdige risicosignalering kan worden uitgewerkt, waarbij rekening wordt gehouden met de kindnorm, de cocktail-effecten en de traceerbaarheid van chemische stoffen.

Beschrijving aanpak:

In het kader van 5de cyclus van het Vlaams Humaan Biomonitoringprogramma (VHBP, 2022-2027) wordt de blootstelling van de Vlaamse bevolking aan mengsels van chemische stoffen en mogelijke gezondheidseffecten (ook vroegtijdige gezondheidsmerkers) onderzocht met specifieke aandacht voor kinderen. De resultaten van dit onderzoek geven directe input voor een risico-gebaseerd beleid waarvoor de nodige structuren verder verstrekt worden.

Dit Vlaamse onderzoek wordt ook ingebed in het uitgebreide Europese onderzoekspartnerschap PARC (2022-2029) waarbij de ontwikkeling van risicobeoordeling, en -management van chemische stoffen als centrale doelstelling heeft.

Specifieke studies en surveillance gezondheidsdatabases dragen bij aan risicosignalering waaronder de E-HIS (waarin gezondheidsimpact theoretisch wordt doorgerekend vanuit metingen, modelleringen). Specifiek voor PFAS en de andere Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZS) zal binnen de Vlaamse Werkgroep ZS de risicosignalering algemeen theoretisch worden bekeken. Cf. het Preventiedecreet worden kinderen altijd als een kwetsbare groep beschouwd in milieublootstelling.

Het departement zorg werkt momenteel aan een klachten- en dossieropvolgsysteem waarbij het signaalbeleid van de MMK's wordt geïntegreerd. Binnen de Hub ZS zal de risicosignalering opgevangen uit verschillende domeinen gebundeld en besproken worden.

Tracering van risico's begint echter wel bij correcte en transparante rapportage vanuit de industrie en bij sectoranalyse betreffende chemische processen/gebruik. Hier ligt een overheidsexterne verantwoordelijkheid.

Knelpunten: NA

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Start 5de cyclus van VHBP	Q4 2022	Lopende	Zie beschrijving onderaan.

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

- Een geïntegreerde aanpak voor risicosignalering wordt uitgewerkt in het kernteam ZZS.
- SVZ 5e cyclus VHBP: de cyclus is gestart, verdere concretisering en afstemming onderzoeksplan is lopende.

5.5 OPERATIONEEL

Aanbeveling 13 – Uniforme stofbenaming Vlaamse overheid

Bij de Vlaamse administraties wordt gewerkt met een uniforme stofbenaming die minstens het CAS-nummer vermeldt. Die benaming wordt gebruikt in alle overheidsdocumenten, overheidscommunicatie, vergunningsaanvragen, interne en externe rapporten enzovoort.

Beschrijving aanpak:

- De doelstelling om uniforme stofbenaming te hanteren wordt via het doorlopen van een standaardiseringstraject (OSLO- (open standaarden voor linkende overheden) traject rond codelijsten omtrent de lucht-, water- en bodemkwaliteit) ingevuld.
- Er wordt door het Departement Omgeving een kader gecreëerd voor het beheer van deze uniforme lijst van stofbenamingen. Er worden afspraken gemaakt rond de verschillende stappen van het beheersproces en de bijhorende methodes, en hoe deze worden gedocumenteerd. Er wordt invulling gegeven aan de verschillende governance aspecten die hierbij benodigd zijn (i.e. rollen, verantwoordelijkheden, werk(ings)afspraken, bevoegdheden, communicatie, beslissingen,...). Bestaande standaarden worden zoveel mogelijk gevolgd. Op deze wijze wordt gegarandeerd dat de lijst steeds actueel en bruikbaar blijft en dat het de evoluties op het terrein vat.
- Er wordt een draagvlak gecreëerd om de werking te bestendigen bij de belanghebbenden. Bij de opzet van het project krijgen de verschillende entiteiten de gelegenheid om deel te nemen aan workshops zodat de behoeften gecapteerd kunnen worden. In de loop van de uitvoer van het project wordt de voortgang teruggekoppeld en worden partijen betrokken waar nodig. Naarmate het kader definitief vorm krijgt, wordt er bijkomend gecommuniceerd en gepromoot, opdat het kader en de bijhorende processen geïmplementeerd worden waar nodig.
- De mogelijkheden en noden om deze lijst en de werking errond binnen een wettelijk kader te verankeren worden bekeken.
- Opvolging en monitoring op het gebruik van het kader en de processen volgt na de oplevering.
- Er gaan verschillende ideeën rond omtrent hoe de lijst van uniforme stofbenamingen eruit moet zien. Het belooft daarom een uitdaging te worden om tot eenduidige afgesproken lijsten te komen. Om deze uitdaging het hoofd te bieden, wordt verwezen naar de reeds bestaande standaarden, en wordt het OSLO proces gebruikt om tot nieuwe standaarden te komen.
- Er zijn momenteel veel verschillende lijsten in gebruik. Na de standaardisering, volgt de adoptie van deze standaard binnen de bestaande werking. Afhankelijk van de situatie zal die gepaard gaan met bijkomende kosten. Hier zal het een uitdaging worden om de verschillende belanghebbenden de benodigde budgetten te laten vrijmaken om deze investeringen te doen. Teneinde dit risico te ondervangen, wordt gewerkt aan draagvlakcreatie en bewustmaking bij het management van deze belanghebbenden.
- De status van de implementatie bij de belanghebbenden wordt opgevolgd.

Knelpunten: NA

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Afgeklopt model dat de standaard vastlegt	Q2 2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Oprichten governance om lijsten actueel te houden	Q4 2023	Nog op te starten	
Adoptie van de standaard		Nog op te starten	Afhankelijk van voorgaande mijlpalen. Opstart ten vroegste Q3 2023

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

- OSLO Air and water was een initiatief van het Europese project CEF-ODALA (Open Data Lakes), met de steun van het FOD Informatiebeleid. Het beoogde standaardisering van de structuur voor data-uitwisseling van lucht- en watergegevens in overleg met alle betrokkenen actief in het domein. Het doel is om dataflows semantisch te verrijken en lucht- en watergegevens makkelijker te vinden en te begrijpen. Vocabularia werden op basis van internationale standaarden opgebouwd, en de bedoeling was deze af te stemmen op de geldende EU-regelgeving. Er waren vier workshops van februari tot april 2021. Vervolgens werd een traject gelanceerd om dit algemene model uit te breiden met specifieke noden voor het Vlaamse gewest m.b.t.. waterkwaliteit, op initiatief van VMM. Dit traject liep in 2022. Deze trajecten leverden onder andere vocabularia en applicatieprofielen voor waterkwaliteit, statistiek en datakwaliteit op. Om dit model uiteindelijk met data op te vullen, en de datakwaliteit te verhogen, kan er gebruikt gemaakt worden van discrete waarden, enumeraties, afgesproken schrijfwijzen, lijsten. Hiervoor werd een traject gestart rond 7 codelijsten: Chemische stof, Bioindicatoren, Emissies, Matrices, Observatieprocedures, Fysico-chemische eigenschappen, Sommen en groepsparameters. Er werd afgesproken om de vocabularia en applicatieprofielen onder op te stellen en te publiceren en de codelijsten onder data.omgeving.vlaanderen.be. De publieke review periode voor OSLO Waterkwaliteit inclusief de bijbehorende codelijsten loopt tot 1/6/2023. Ter validatie van model en lijsten werd voorgesteld om bestaande data van VMM te mappen conform het model, met gebruik van de codelijsten bij wijze van Proof Of Concept. In de loop van het traject voor de codelijsten werd de oorspronkelijke scope van waterkwaliteit overschreden en zag men vooral in de lijst van de chemische stoffen een mogelijk breder gebruik. Vandaar zijn er ook vanuit andere domeinen dan water allerlei stoffen aangeleverd.
- In Q2 2023 werd de studie 'afbakenen van de scope en de term zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) binnen het Vlaamse beleidskader' opgestart. Een plan van aanpak voor het beheer en de

actualisatie van ZZS stoffenlijsten maakt deel uit van deze studie. Hierbij wordt rekening gehouden met de conclusies van het bovenvermelde OSLO traject.

Aanbeveling 14 – Adviesverlening Vlaamse overheid

Adviesverlening van de Vlaamse overheidsdiensten aan andere vergunningverlenende overheden is een kerntaak bij vergunningverlening en moet dan ook opnieuw scherp gesteld worden. Een betere inschatting van risicovolle activiteiten dringt zich op en vraagt een kwaliteitsvolle adviesverleningsprocedure. Kwaliteitsvolle adviesverlening vereist ook een efficiënte tijdsbesteding. Er wordt daartoe een evaluatie gemaakt van (decretaal) verplichte adviesvragen. Bij het opstellen van de lijst van verplichte adviezen is de impact op gezondheid en milieu het leidende principe.

Tevens wordt ernaar gestreefd dat alle adviserende instanties hun adviesfunctie ter harte nemen.

Beschrijving aanpak:

Er is een samenhang met de Conceptnota Omgevingsvergunning ([VR 2022 1102 MED.0045/1TER](#)). Zie punt 3.7.1

*[...] We houden de **lijst van adviesinstanties** tegen het licht en zorgen voor een aanpassing waar nodig. Wanneer adviezen inhoudelijk geen meerwaarde met zich meebrengen, worden ze afgebouwd. Waar adviezen belangrijk zijn, kunnen bijstellingen nodig zijn. Anderzijds bouwen we extra adviezen in voor projecten inzake mestverwerking (VLM) of projecten waar de Toegankelijkheidsverordening van toepassing is (Inter). Er wordt ook een oplossing gevonden voor de advisering vanuit de brandweerdiensten (aangezien dit geen gemeentelijke diensten meer zijn). [...]*

Belangrijk is ook dat de adviesinstanties zich in hun advies beperken tot de vraag of het project aanvaardbaar is vanuit hun beleidsdomein of expertise. Het advies houdt geen in de plaatstreding in van de aanvrager, noch van de vergunningverlenende overheid. Een adviesinstantie moet zich beperken tot een advies in het specifieke domein waarom ze als adviesinstantie bestaan. Men moet dus niet de ganse aanvraag beoordelen op elk punt; dat is de taak van de vergunningverlenende overheid. Daarom zullen we in het decreet de inhoud en draagwijdte van de adviezen verduidelijken.

De administratie werkt een plan van aanpak uit rond deze aanbeveling/onderzoeksvraag. Hierbij zal worden gekeken naar:

- **Output:** hoe adviesinstanties adviseren
  - hoe vaak, geïntegreerd of deeladviezen, welke dossiers, welk soort adviezen, standaardadviezen, geen adviezen, rol en deelname commissie)
  - ook reden waarom wel/niet advies geleverd wordt (tijdsinvestering en kwaliteit)
- **Outcome:** hoe de adviezen bijdragen in de beslissing
  - inhoudelijke meerwaarde (WIE/WAAROVER), tegenstrijdige adviezen, doorwerking van de adviezen
  - ook overlap van voorwerp van adviezen

Hierbij zullen de kwantitatieve gegevens, die beschikbaar zijn in het Omgevingsloket meegenomen worden. Dit onderzoek zal gericht zijn op de verschillende wettelijke adviesinstanties, dit zijn deze opgenomen in artikel 35 e.v. van het Omgevingsvergunningenbesluit. Dit onderzoek zal samen met deze adviesinstanties uitgevoerd worden. Er zal ook nagegaan worden of de mogelijkheden die adviesinstanties hebben om vergunningen te herzien voldoende in de wetgeving verankerd zijn. Dit is zeker belangrijk in het kader van de vergunningen van onbepaalde duur. De resultaten van de evaluatie worden meegenomen in de aanpassing van het Omgevingsvergunningenbesluit.

Knelpunten: NA

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Evaluatie van het huidige adviesverleningsproces	Q2 2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Aanpassing Omgevingsvergunningendeceet	Q4 2023	lopende	Zie beschrijving onderaan
Aanpassing Omgevingsvergunningenbesluit	Q4 2023	Nog op te starten	

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

Het evaluatieonderzoek van het huidige adviesverleningsproces loopt. Een enquête werd uitgevoerd. Er zijn werksessies lopende met bepaalde adviesverlenende instanties om onduidelijkheden uit te klaren. Het eindrapport wordt eind juni afgewerkt.

Het Omgevingsvergunningendeceet bevat een delegatie aan de Vlaamse Regering wat betreft het aanduiden van adviesinstanties en de omvang van de adviesverplichting. Wat de decreetswijziging betreft, worden de teksten van het ontwerp van decreet gefinaliseerd, met oog op agendering op de Vlaamse Regering voor het zomerreces. Daar dit decreet wordt aangepast n.a.v. de uitgevoerde evaluatiestudie, wordt eerst deze decreetwijziging afgewacht, vooraleer het betrokken uitvoeringsbesluit aan te passen.

Aanbeveling 22 – 46 – Kruispuntbank Omgeving

22. Bij vergunningsaanvragen en inspecties van de afdeling Handhaving moet de exploitant, vanuit zijn zorgplicht, alle relevante informatie transparant en volledig aanbieden. Die informatie wordt bijgehouden in een nog te ontwikkelen kruispuntbank omgeving, zodat een uniek dossierbeheer mogelijk is.

46. Er wordt een kruispuntbank omgeving opgezet, waardoor een uniek dossierbeheer mogelijk is. De digitale, geïntegreerde databank verzamelt de opgevraagde gegevens van bedrijven, alsook alle overheidsinformatie zoals vergunningen, vaststellingen vanuit handhaving enzovoort. Dat zorgt enerzijds voor een administratieve vereenvoudiging voor de bedrijven, en anderzijds kan daardoor alle beschikbare informatie eenvoudig ter beschikking gesteld worden van de advies verlenende, vergunningverlenende, en handhavende overheid, alsook van de lokale overheid van het grondgebied waar de bedrijven gevestigd zijn.

Beschrijving aanpak:

De kruispuntbank moet gezien worden als een systeem waarlangs geïntegreerde milieu-informatie kan bevraagd worden via bijvoorbeeld een web-toepassing zoals Geopunt. Achterliggend zullen daarop verschillende systemen gekoppeld worden zoals een vergunningenregister, een register 'stoffenbalans' (zie aanbeveling 21), en herziening IMJV.

Het voorwerp van de vergunning voor alle milieu-domeinen is de ingedeelde-inrichting-of-activiteit (IIOA). Een register van vergunde inrichtingen (vergunningenregister) die, door de tijd, een gebiedsdekkend zicht geeft op de vergunde situaties, is daarom het startpunt voor automatisch gekoppelde en semantisch afgestemde milieu-informatie. Het omgevingsloket zal voor wat betreft de omgevingsvergunningen, dit register en zijn afgeleiden vullen. Van belang is hierbij de verplichting om te werken met gestructureerde beslissingsinhoud (SBI) op het moment van het toekennen van de vergunning. Dit gaat onlosmakelijk samen met het inregelen van bijhorende afspraken op vlak van organisatie en te hanteren spelregels. Alle spelers (zowel privaat als publiek, op niveau van de Vlaamse Overheid, provincies, gemeenten) gevat in het vergunningsproces, zijn hierbij betrokken partij.

In een vervolgstap zal alle relevante informatie (verrijkingen, emissiedata, studies, acties, ... publieke ontsluiting – intern én extern, ...) opgeslagen in andere informatiesystemen, gekoppeld worden en op maat aangeboden worden, bij voorkeur via een web-toepassing.

De kruispuntbank heeft als doelstelling om geïntegreerde analyse (bv. in functie van risico gebaseerde handhaving) en rapportering (onder andere naar Europa) mogelijk te maken. Het zal ook de basis leggen om actieve openbaarheid van milieu-informatie in te bedden in de reguliere bedrijfsprocessen, waardoor dit niet meer gezien zal worden als een extra stap maar als onderdeel van de reguliere werking.

De kruispuntbank zal belangrijke informatie aanleveren waarvan de gezondheidkundige doorvertaling gevisualiseerd kan worden in de Zorgatlas (cf. naar het voorbeeld van de E-HIS en de RICA-tool – aanbeveling 15). De PFAS-verkenner zal uitgebreid worden om deze data publiek te maken (aanbeveling 48).

De kruispuntbank ligt in lijn met het voorstel van de Europese Commissie om de Richtlijn Industriële Emissies (RIE) en de PRTR (European Pollutant Release and Transfer Register) verordening te hervormen, waarbij de bestaande informatiesystemen zullen moeten geoptimaliseerd en aangepast worden. De RIE en

de PRTR bieden opportuniteiten om de kruispuntbank uit te werken en invulling te geven aan de verplichtingen om informatie te verzamelen én publiek te maken.

Knelpunten:

- Structurele vergunningsdata als startpunt
- Het EC voorstel voor de RIE en IEPR is pas +/- Q3 2023 definitief
- Een vernieuwde visie m.b.t. milieu-rapportering naar de overheid, in functie van de eigen Vlaamse overheid noden (handhaving, geïntegreerde milieu-impact inschatting, ...) en in functie van Europese rapporteringsverplichtingen, dient uitgewerkt te worden.
- Beleidsdomein breed, mogelijk andere departementen moeten betrokken worden. Het vraagt een continue inzet, die zal stijgen naarmate datacaptatie en rapporterings- en analysenoden groeien.

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
<u>Traject Vergunningenregister:</u> de eerste publicaties van informatie uit het omgevingsloket zijn gerealiseerd	Q3 2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan
<u>Traject Vergunningenregister:</u> Business case in samenwerking met Digitaal Vlaanderen met als doel een zicht op de juridische, organisatorische, financiële en digitale randvoorwaarden om de werking van het vergunningenregister ingeregeld te krijgen.	Q3 2023	Opgestart	Zie beschrijving onderaan
<u>Traject uitbreiding DOV:</u> openbaar te maken van de rapporten m.b.t. bodemonderzoeken, grondverzet en bodemsaneringsprojecten	Q3 2023	Opgestart	Zie beschrijving onderaan
<u>Traject Handhavingsplatform:</u> koppeling sanctioneringsdata omgevingsinspectie aan Vlaams handhavingsplatform (sanctioneringsdatabank)	Q4 2023	Opgestart	Zie beschrijving onderaan

Traject Modernisering MER: Inwerkintreding digitale dienstverlening (waaronder screeningstool en kennisplatform)	2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Semantisch afgestemde datapublicatie	Doorlopend	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Opvolgen herziening RIE en PRTR-verordening m.b.t. rapportering	2022 - 2024	Lopende	Zie beschrijving onderaan

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

1. Er werd enerzijds een korte termijn werking opgestart en anderzijds een track opgestart om een lange termijn visie uit te werken. Op **korte termijn** werd een webtoepassing gebouwd waarmee het brede publiek milieu-informatie komende uit administratieve processen kan zoeken op locatie. Voor de opstart in het najaar werden 17 datalagen geselecteerd; een selectie die in de toekomst uitgebreid zal worden. Op **lange termijn** is een visienota opgemaakt die nu verder verspreid zal worden bij relevante stakeholders met als doelstelling interne validatie. Deze visienota stelt een werking voor die inzet op technische bouwstenen, interoperabiliteit, kwaliteitsborging, voorzieningen rond aangeboden data, doorlopende monitoring/inventarisatie/analyse, gemeenschappelijke prioritering en planning en, ten slotte, promotie.
2. Vergunningenregister: Er werd een traject opgestart (loopt tot oktober 2023) met als doel te komen tot een business case die een inzicht geeft in wat een vergunningenregister omvat en wat er nodig is op juridisch, organisatorisch, financieel & ICT-vlak op duurzaam deze dienstverlening te organiseren. Daarnaast wordt er ook een OSLO-traject opgestart (sep. 2023-apr. 2024) met als doel een standaard uit te werken voor de uitwisseling van vergunningsinformatie.
3. De ontwikkeling is gestart in DOV van de "bodemverontreinigingsfiche". Deze fiche op basis van locatie kunnen worden opgeroepen en zal toelaten op die locatie de beschikbare informatie te consulteren.
4. Handhavingsplatform: "De opmaak – door dOMG in samenwerking met CVH/DV – van het plan van aanpak voor het uitvoeren van de analyse bevindt zich in een eindfase. Deze inhoudelijke en technische analyse zal zich focussen op de contouren waarbinnen een koppeling tussen BSOS, het bestuurlijke beboetingssysteem van dOMG, met het Vlaams Handhavingsplatform kan worden gerealiseerd.
5. Voor een stand van zaken van het traject Modernisering MER verwijzen naar de voortgangsrapportering bij Aanbeveling 16 – 17 - MER
6. De herziening van de RIE en het IEPR zijn zeer relevant voor de kruispuntbank doordat er vele nieuwe verplichtingen inzake publiek maken van informatie zijn opgenomen. De herziening van de beide wetgevende trajecten op Europees niveau worden nauw opgevolgd. Voor de stand van zaken van de herziening van de RIE verwijzen we naar aanbeveling 18 - opvolging RIE, de IEPR volgt een parallel traject.

Aanbeveling 29 – 47 – Draaiboek milieu-incidenten

29. Het bestaande draaiboek voor milieu-incidenten, dat zich vandaag richt op acute of accidentele gebeurtenissen, wordt uitgebreid met vastgestelde chronische situaties die al dan niet plots onder de publieke belangstelling komen en ecotoxicologische en humaan-toxicologische gevolgen hebben. Dat draaiboek wordt politiek gevalideerd. Het bevat een duidelijke omschrijving van wie op welk moment moet worden betrokken bij de vaststelling van een vervuiling met (niet-genormeerde) stoffen, alsook wie welke risicoanalyses moet opmaken en hoe de besluitvorming verloopt, met duidelijke formele beslissingsmomenten. Het is daarbij ook duidelijk wie finaal de beslissingen neemt. In het draaiboek worden duidelijke afspraken vastgelegd over wat binnen de autonomie en de onafhankelijkheid van de departementen en agentschappen van de Vlaamse overheid valt, en welke beslissingen door de (bevoegde) regering(sleden) genomen moeten worden. Dat moet duidelijkheid scheppen over de relatie tussen de politiek en de administratie, en de autonomie, onafhankelijkheid en expertise van de administratie handhaven.

47. In geval van calamiteiten allerlei, waarbij op grote schaal de volksgezondheid of het leefmilieu dreigt aangetast te worden, moeten alle betrokken overheidsinstanties en kabinetten onmiddellijk over alle beschikbare relevante informatie kunnen beschikken. Beleidsdomein-overschrijdende crisiscommunicatierichtlijnen moeten daarvoor opgenomen worden in het aangepaste draaiboek voor milieu-incidenten. Bij communicatie met de burgers wordt het lokale bestuursniveau steeds actief betrokken als mede-initiatiefnemer.

Beschrijving aanpak:

De crisismanager van het departement Omgeving:

- neemt initiatief om na te gaan of en hoe aan deze voorgestelde manier van werken best invulling kan worden gegeven.
- waakt er mee verder over dat wanneer zich een beleidsdomein-overstijgende crisis voordoet (bv. zowel volksgezondheid als leefmilieu), het CCVO (het Coördinatie- en Crisiscentrum van de Vlaamse overheid) overneemt als coördinerende dienst. De contactgegevens van het CCVO zijn al in het draaiboek milieu-incidenten opgenomen.

Daarnaast houdt het departement zorg het lokale bestuur altijd op de hoogte als prioritaire partner, samen met de burgers. We verwijzen naar de functie van de Medisch Milieukundige van het Lokaal Gezondheidsoverleg.

Knelpunten: NA

Trekker: dOMG

MIJLPAAL		TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Voorstel aanbeveling crisismanager	invulling door	Q4 2022	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Aanpak crisis door CCVO		Q2 2022	Gerealiseerd	Zie beschrijving onderaan

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

Een eerste overleg met Mieke Demeester (CCVO) vond plaats, een bijkomende brainstormsessie met CCVO is voorzien. Er is afgesproken dat de CCVO informatie over andere relevante entiteiten van de Vlaamse overheid aan de crisismanager bezorgt. De crisismanager gaat vervolgens na welke informatie hiervan in het draaiboek kan worden opgenomen.

De crisismanager van het Departement Omgeving waakt erover dat wanneer zich een beleidsdomein-overstijgende crisis voordoet (bv. zowel volksgezondheid als leefmilieu), het CCVO het overneemt als coördinerende dienst.

Aanbeveling 30 – Databank bodemanalyses

Alle resultaten van bodemanalyses in het kader van een vervuiling worden aangeleverd aan de OVAM en verzameld in één databank.

Beschrijving aanpak:

Het platform van Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) is hét platform in Vlaanderen langs waar we data m.b.t. bodem en ondergrond data samenbrengen en ontsluiten. In het kader van de uitbouw van de PFAS-verkenner (aanbeveling 48) werden voor de parametergroep PFAS al vele datastromen samengebracht en is een basis gelegd. Voor bijkomende datastromen (bv. grondverzetsdata) wordt een roadmap uitgetekend om deze in latere fase te kunnen toevoegen.

De aanpak voor PFAS kan worden uitgebreid naar andere stofgroepen (aanbeveling 13). Een structurele samenwerking met OVAM in uitbreiding op het huidige samenwerkingsverband DOV (DOMG, VMM, MOW) wordt in gang gezet, in lijn met de visie 2030 die voor DOV is uitgetekend.

Knelpunten: NA

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Samenwerkingsverband DOV uitgebreid met OVAM als partner	Q4 2022	Gerealiseerd	Zie beschrijving onderaan

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

Het DOV samenwerkingsverband is op 10 januari 2023 uitgebreid met OVAM. Een DOV "Waterbodemonderzoeker" die informatie met betrekking tot de kwaliteit en kwantiteit van waterbodems ontsluit werd gelanceerd in april 2023. Zowel ruwe brongegevens beschikbaar bij de verschillende Vlaamse milieu-instellingen waaronder de OVAM, besturen en waterloopbeheerders als verwerkte resultaten binnen specifieke onderzoeksprojecten zijn raadpleegbaar. Momenteel wordt gewerkt aan een DOV verkenner "Bodemverontreiniging" die moet toelaten om bodemgegevens gestructureerd te ontsluiten. Daarnaast loopt de analyse om grondverzetsdata te centraliseren, zodat op termijn ontsluiting via het platform van DOV eveneens mogelijk wordt. Deze analyse gebeurt in nauwe samenwerking tussen de OVAM, DOV en Digitaal Vlaanderen, die hiervoor een projectleider heeft aangesteld.

Aanbeveling 36 – 49 – 50 – 53 – Samenwerking handhavingsdiensten

36. Wat het personeelsbeleid betreft moet er bijzondere aandacht gaan naar de neutraliteit en onafhankelijkheid. Extra werk- en controlemethodieken worden uitgerold om daarover te waken. Een concrete aanbeveling bestaat er bijvoorbeeld in dat bij de afdeling Handhaving dossiers in een roulatiesysteem kunnen worden gebracht, waarbij zonder kennis- en efficiëntieverlies steeds een 'nieuw' kritisch oog meekijkt. Regelmatige interne en eventuele externe audits kunnen de alertheid vergroten en de werking van de diensten versterken.

49. Handhavingsdiensten moeten meer beleidsdomein-overschrijdend samenwerken.

50. Door verschillen in de manier waarop verschillende Vlaamse overheidsdiensten stalen nemen, kunnen analyseresultaten niet uniform gebruikt worden in de bewijsvoering en besluitvorming. Er wordt onderzocht hoe die processen beter op elkaar afgestemd kunnen worden.

53. Om te komen tot een adequater systeem van risicoanalyse van potentiële vervuilers wordt een volwaardige audit uitgevoerd van de handhavingsinstrumenten, waarbij:

- niet alleen overtredingen van de huidige milieuwetgeving in beschouwing genomen worden, maar ook de informatieplicht van bedrijven;
- naast de bestaande handhavingsinstrumenten ook de mogelijkheid en wenselijkheid van voldoende hoge punitieve schadevergoedingen worden meegenomen;
- ook kennis en ervaring van buitenlandse handhavingsautoriteiten worden geïntegreerd.

Beschrijving aanpak:

- Het Departement Omgeving geeft uitvoering aan het actieplan als reactie op de aanbevelingen d.d. 10 maart 2022 uit de forensische audit uitgevoerd door Audit Vlaanderen.
- Het Departement Omgeving implementeert gefaseerd haar actieplan 'uniformiteit en kwaliteit'. De uniforme staalname komt bij OVAM ook aan bod in de werkgroepen 'staalname', en 'organische en anorganische parameters – laboratoria', samen met VITO.
- De betrokken inspectiediensten binnen het beleidsdomein Omgeving geven uitvoering aan het gefaseerd plan van aanpak voor het transitietraject 'stroomlijning inspectiediensten'.
- Het Departement Omgeving coördineert de uitwerking van een macrorisicoanalyse op systeemniveau die voor de verschillende thema's/materies de belangrijkste risico's inzake milieuhygiëne bij klasse 1-richtingen integreert en prioriteert. Deze macro-risicoanalyse garandeert een degelijke afdekking van de belangrijkste risico's inzake milieuhygiëne bij Klasse 1-bedrijven.
- Er wordt een systeemaudit uitgevoerd op de samenwerking van het team Milieugezondheidszorg met de verschillende diensten bij het departement Omgeving, en lokale overheden (via de Medisch Milieukundigen-werking).

Knelpunten:

Het definitief eindrapport van Audit Vlaanderen is nog niet beschikbaar en zal in belangrijke mate de verdere aanpak en beschrijving van mijlpalen met zich meebrengen wanneer invulling wordt gegeven aan het gefaseerd plan van aanpak voor het transitietraject 'stroomlijning inspectiediensten' (onderdeel C).

Trekker: dOMG

MILPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Uitvoering geven aan het actieplan als reactie op de aanbevelingen d.d. 10 maart 2022 uit de forensische audit uitgevoerd door Audit Vlaanderen.	Q4 2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Gefaseerd implementeren van actieplan 'uniformiteit en kwaliteit'.	Q4 2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Opmaken van actieplan in overleg met de handhavingsactoren op basis van de resultaten van de studie inzake de opmaak van een methodologie voor macro-risicoanalyse (2021), om te komen tot een macro-risicoanalyse op systeemniveau.	Q4 2022	Gerealiseerd	

Eind 2022 werd er een actieplan naar aanleiding van de aanbevelingen uit de forensische audit door Audit Vlaanderen door het Managementcomité goedgekeurd. De afdeling Handhaving van het Departement Omgeving geeft momenteel uitvoering aan deze acties, waarvan een deel zal gerealiseerd worden binnen het project 'stroomlijning Omgevingshandhaving' dat momenteel binnen het beleidsdomein Omgeving wordt ingebed.
M.o.o. een macro- risicoanalyse werd begin 2023 een plichtanalyse gestart van de handhavingsbevoegdheden voor ruimtelijke ordening en milieubeheer.

Aanbeveling 39 – 40 – 41 – Beleidsdomein-overschrijdende samenwerking

39. Vlaanderen bouwt een beleidsdomein-overschrijdende kennishub Omgeving en Gezondheid uit, zodat het sneller zicht krijgt op lopend wetenschappelijk onderzoek of dat zelf kan coördineren, waarna dat onderzoek op een efficiënte manier omgezet kan worden in beleidsaanbevelingen. Die kennishub kan het best de vorm van een netwerkstructuur krijgen, die gebaseerd is op de volgende drie pijlers:

- 1° een onderzoekspijler zodat bestaand onderzoek gecoördineerd wordt en eventueel geïnitieerd kan worden;
- 2° een beleidspijler zodat het beleidsvoorbereidende en uitvoerende werk van de administraties beter wordt gecoördineerd;
- 3° een data-analysepijler zodat de verschillende beschikbare milieu- en gezondheidsdata geconsulteerd kunnen worden en sneller correlaties kunnen worden onderzocht. Op die manier worden bestaande kwaliteitsvolle partnerschappen, waaronder die met verschillende kennisinstellingen zoals universiteiten, VITO enzovoort, behouden of zelfs versterkt. Het Steunpunt Milieu- en Gezondheid zal daar dus ook in worden geïncorporeerd.

40. De juridische expertise wordt versterkt, zodat de overheid beter gewapend is voor het beleidsvoorbereidende werk en voor procedures met betrekking tot milieu en gezondheid.

41. Er wordt jaarlijks gerapporteerd in het Vlaams Parlement vanuit de beleidsdomein-overschrijdende samenwerking tussen de beleidsdomeinen Omgeving en Gezondheid

Beschrijving aanpak:

Aan de nauwe beleidsdomein-overschrijdende samenwerking tussen Omgeving en Gezondheid wordt vorm gegeven d.m.v. meerdere samenwerkingstrajecten tussen verschillende entiteiten. Te vermelden is o.a. de nauwe samenwerking tussen beleidsdomeinen omgeving en gezondheid bij de opmaak van het PFAS-actieplan dat eind dit jaar op de VR zal komen en de opstart (begin 2023) van de Hub Zeer Zorgwekkende Stoffen met een geformaliseerde netwerkstructuur tussen de verschillende entiteiten (= hub ZZS).

De lopende nauwe samenwerking tussen de verschillende beleidsdomeinen en entiteiten van de Vlaamse overheid in het kader van de werkzaamheden van de opdrachthouder, zal worden ingebed in de reguliere

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

Vanuit de beleidsdomeinen Omgeving en Gezondheid werd een gezamenlijk ontwerp visienota zeer zorgwekkende stoffen uitgewerkt binnen het kernteam ZZS. De ontwerp visienota zal als mededeling op de Vlaamse Regering gebracht worden voor het zomerreces met het oog op een adviesvraag aan de Minaraad, de SERV en de SAR WVG.

Aanbeveling 42 - 43 –Zeer Zorgwekkende stoffen

42. De werkgroep Zeer Zorgwekkende Stoffen wordt in die kennishub geïntegreerd. Het doel van die werkgroep bestaat erin objectieve beoordelingskaders te ontwikkelen voor gezondheidkundige advieswaarden (GAW's) voor blootstelling aan chemische stoffen die opgenomen werden in de kandidatenlijst van Zeer Zorgwekkende Stoffen voor autorisatie van ECHA.

43. Bij het vastleggen van de lijst van Zeer Zorgwekkende Stoffen moet een systematische link worden gelegd met onderzoeks-, productie- en gebruikseenheden, om vervolgens mogelijke risico's voor mens en omgeving regio-specifiek sneller op de radar te hebben.

Beschrijving aanpak:

Binnen de Hub ZZS (zie aanbeveling 39) wordt een breed gedragen **Vlaamse strategie** uitgewerkt voor **Zeer Zorgwekkende Stoffen** waarbij de Nederlandse aanpak als input kan dienen. De strategie wordt verder ontwikkeld vanuit een wetenschappelijke onderbouwing en op participatieve manier met alle betrokken stakeholders zodat ze gedragen is en een leidraad biedt voor huidig en toekomstig beleid, monitoring en onderzoek.

Een belangrijk onderdeel van het Vlaamse kader vormt de werkgroep 'Zeer Zorgwekkende Stoffen' aangestuurd en gefinancierd door het departement zorg; onder het preventiedecreet artikel 20, 52 en 53. Hierin is nauwe samenwerking voorzien met Vlaamse beleidsexperten. De Werkgroep zelf is onafhankelijk cf. BVR Vlaamse werkgroepen preventief gezondheidsbeleid.

Het doel van die werkgroep bestaat erin objectieve beoordelingskaders te ontwikkelen voor gezondheidkundige advieswaarden (GAW's) voor blootstelling aan chemische stoffen, rekening houdend met de ECHA-lijst ZZS, prioritering en de Bradford-Hill criteria voor causaliteit. Na bespreking in het Vlaams Parlement over de maatschappelijke aanvaardbaarheid van gezondheidsschade voor fysische en chemische factoren, legt de Vlaamse regering grenswaarden in de mens vast op basis van het advies vanuit de WG ZZS.

Knelpunten:

Mogelijke knelpunten komen in beeld bij afbakening lijst Zeer Zorgwekkende Stoffen.

Trekker: dOMG en dZORG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
De werkgroep 'Zeer Zorgwekkende Stoffen' opgericht	Q2 2022	Gerealiseerd	Werkgroep is opgericht
Methodiek voor eerste prioritering van stoffen binnen het preventieve gezondheidsbeleid	Q4 2023	Opgestart	Zie beschrijving onderaan
Vlaams kader ZZS uitgewerkt	Q4 2023	Opgestart	Aanpak in voorbereiding onder Hub ZZS (zie aanbeveling 39). Zie ook beschrijving onderaan

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

De studie "Afbakenen van de scope en de term zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) binnen het Vlaamse beleidskader" wordt opgestart in Q2 2023. In het kader van deze studie zal een systematiek voor identificatie van ZZS ontwikkeld worden en zal een lijst van ZZS opgesteld worden met relevantie voor de Vlaamse situatie.
De Vlaamse Werkgroep ZZS buigt zich momenteel over de criteria die van belang zijn om ZZS te prioriteren voor het Vlaamse preventieve gezondheidsbeleid en werkt daarvoor een methodiek uit.

Aanbeveling 48 – Openbaarheid van milieu-informatie

De onderzoekscommissie beveelt aan dat de Vlaamse overheid stappen vooruit zet met betrekking tot actieve openbaarheid van milieu-informatie.

Beschrijving aanpak:

Het Bestuursdecreet en het verdrag van Aarhus zijn leidend in het openbaar maken van de milieu-informatie. Het openbaar belang staat voorop.

Recente wijziging van de PSI-richtlijn (de 'Open Data Richtlijn', reeds opgenomen in het Bestuursdecreet) legt bijkomende vereisten op voor ontsluiten van datasets die vallen onder de noemer van "hoogwaardige datasets".

Dit dient binnen de 6 maand na publicatie van de verordening in uitvoering te worden gebracht. Publieke consultatie van deze ontwerp verordening liep tot 21/06/2022.

De [PFAS-verkenner](#) vormt een startpunt in lijn met de traditie inzake actieve openbaarheid van milieu-informatie die binnen Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) van meet af aan werd gehanteerd. De systematische screening van alle datastromen die aan de orde zijn wordt voortgezet. Tevens wordt een planning opgesteld voor gestructureerde (linked) open data publicatie.

De kruispuntdatabank (aanbeveling 22-46) zal belangrijke informatie aanleveren (= bron) die via de PFAS-verkenner publiek gemaakt kan worden. Naast emissiedata kunnen ook andere nuttige datastromen ook via de PFAS-verkenner gepubliceerd (Rica-tool, meetnetten VMM, immisiedata, ...)

De herzieningen van de RIE en PRTR bieden mogelijkheden om informatie te verzamelen en publiek te maken. De nieuwe publicatieverplichtingen naar aanleiding van de herziening de RIE en PRTR worden in kaart gebracht (zie Masterplan in aanbeveling 22-46). Deze nieuwe verplichtingen zullen aanleiding geven tot actieve openbaarheid van bijkomende milieu-informatie.

Knelpunten:

Dit is afhankelijk van de ontwikkeling van een kruispuntbank.

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Opvolging herziening RIE	2022-2024	Lopende	Zie beschrijving onderaan.
Kruispuntbank uitgewerkt	2023-2025	Lopende	zie aanbeveling 22-46
De datastromen uit de inventaris dd. 01/09/2021 zijn opgezet en ontsloten in de PFAS-verkenner	Q4 2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Omzetting open data richtlijn	Q2 2024	Lopende	Zie beschrijving onderaan

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

1. Voor de stand van zaken van de herziening van de RIE zie aanbeveling 18 - opvolging RIE.
2. Voor een stand van zaken over de Kruispuntbank zie aanbeveling 22 - 46 - Kruispuntbank Omgeving.
3. De PFAS-verkenner werd in de voorbije periode verder uitgebreid met een aantal nieuwe datastromen: de PFAS data die door Lantis wordt beheerd naar aanleiding van de

Oosterweelwerken zijn eind januari 2023 publiek ontsloten geworden, de dataset van de gekende putwatergebruikers in Vlaanderen (op basis van heffingsjaar 2021) van VMM werd midden februari publiek toegevoegd, de ontsluiting van de data uit lozingsvergunningen m.b.t. PFAS is voorzien eind mei 2023. Daarnaast is er voor gezorgd dat de toegang tot de beveiligde omgeving structureel is ingeregeld. De aandacht ging hierbij specifiek naar ondersteuning van de MMK's zodat zij op basis van de data in de PFAS-verkenner nog beter hun rol kunnen spelen in samenwerking met de lokale besturen in de fase dat burgers moeten geïnformeerd worden over nieuw geadviseerde NRM zones vooraleer die publiek gemaakt worden. Verder is momenteel in samenwerking met de PFAS werkgroep datahandling de visualisatie van PFAS in bodem in functie van bestemmingstype VLAREBO in voorbereiding. Het updateproces van data in datastromen die eerder werden opgezet volgens afgesproken frequentie loopt verder. Verdere structurele optimalisatie van de datastromen uit de verkennende en oriënterende bodemonderzoeken wordt momenteel voorbereid.

4. De Europese richtlijn van 20 juni 2019 inzake open data en hergebruik van overheidsinformatie, ook wel afgekort als de PSI-richtlijn of de [Open Data Richtlijn](#), werd in Vlaanderen omgezet via wijzigingen aan het Bestuursdecreet van 7 december 2018, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 8 juli 2021. Vervolgens [publiceerde](#) de Europese Commissie op 20 januari 2023 de lijst van hoogwaardige datasets, zoals aangekondigd in voormelde richtlijn. De publicatieverplichtingen voor deze datasets gaan van kracht op 9 juni 2024 voor alle Europese lidstaten. Deze publicatieverplichtingen raken ook Beleidsdomein Omgeving, in het bijzonder voor de tweede van de zes categorieën hoogwaardige datasets genaamd '2. Aardobservatie en milieu'. Teneinde aan deze verplichtingen te kunnen voldoen, werd op 18 april 2023 een OIS-projectvoorstel gepitcht. De gezamenlijke business case van deelnemers DOMG, INBO, OVAM en VMM wordt ten laatste 26 mei 2023 ingediend. Uiteindelijke validatie van het project door het Management Comité is voorzien op 4 juli 2023, waarna het project van start kan gaan.

Aanbeveling 57 – Uitvoeren bloedonderzoeken

De capaciteit voor het uitvoeren van bloedonderzoeken bij de bevolking wordt significant opgedreven. Als een nieuwe verontreiniging ontdekt wordt, wordt een plan van aanpak opgesteld om zo snel mogelijk bij de grootste risicogroepen bloedanalyses te doen. De manier waarop kinderen en jongeren worden gevolgd, al dan niet door middel van bloedonderzoeken, wordt secuur afgewogen, met bijzondere aandacht voor de impact op de kinderen en jongeren zelf en hun integriteit. In het PFAS-biomonitoringsnetwerk wordt een wetenschappelijke afweging gemaakt over de PFAS en/of de vervangproducten ervan die in de meetcampagnes worden opgenomen.

Beschrijving aanpak:

Momenteel zijn uitgebreide activiteiten lopende:

- 3M casus:
  - Gefocust Humane BioMonitoring (HBM)-onderzoek jongeren
  - Uitgebreid bloedonderzoek

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
Resultaten HBM-programma jongeren-3M	Q2 2023 Q4 2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Resultaten uitgebreid bloedonderzoek departement Zorg	Q2 2025	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Start 5 ^{de} cyclus VHBP	Q4 2022 Q4 2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Start HBM Hoboken	Q2 2022	Lopende	Zie beschrijving onderaan

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

- HBM-programma jongeren-3M: PFAS-resultaten werden gecommuniceerd op 24/4/2023. Deze resultaten worden nu verder opgenomen binnen de ZZS-werking voor verdere beleidsvertaling.
- Uitgebreid bloedonderzoek departement Zorg: eerste bloedafnames gestart op 22/05/2023. Rekrutering lopende
- 5de cyclus VHBP is sinds 1/12/2022 gestart. De prioritering en verdere concretisering van onderzoeksprogramma is lopende
- HBM-Hoboken: rekrutering en veldwerk lopende.

Aanbeveling 66 – Bodembeheerorganisaties

De werking van de bodembeheerorganisaties en hun rol in dat proces worden onderworpen aan een evaluatie en worden zo nodig bijgestuurd.

Beschrijving aanpak:

Er worden audits uitgevoerd bij de bodembeheerorganisaties op hun kwaliteitshandboek, de kwaliteitsborging en hun rolinvulling. Vanuit deze audits worden aanbevelingen gedaan naar de werking en de kwaliteit van hun technische verslagen.

De rol van de bodembeheerorganisaties wordt scherp gesteld en de noodzaak tot toezicht en controle hierop worden geëvalueerd. TOP's, GRC's en CSV's worden meegenomen in deze evaluatie met betrekking tot vastleggen van hun rollen, eindverantwoordelijkheden en noodzakelijke erkenningsvoorwaarden teneinde duidelijkheid te creëren voor alle relevante actoren. Initiatief tot het wettelijk verankeren hiervan is voorzien.

////////////////////////////////////

Knelpunten:

Knelpunten te detecteren naar aanleiding van de gevoerde audits.

Trekker: OVAM

MILPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2032	STATUS BESCHRIJVING
Uitvoering audits	Q4 2022	Gerealiseerd	Zie beschrijving onderaan
Opmaak aanbevelingen	Q4 2022	Gerealiseerd	Zie beschrijving onderaan
Opmaak vervolgacties	Q2 2023	Lopende	
Expliciteren rollen en erkende eindverantwoordelijkheden van de bodembeheerorganisaties, TOP's, CGR's en CSV's en opmaken beleidsvoorstellen voor wettelijke verankering ervan	Q4 2023	Lopende	Zie beschrijving onderaan
Bepalen noodzakelijk toezicht en controle met betrekking tot de rollen en eindverantwoordelijkheden en formuleren van beleidsvoorstellen vanuit een helicopterview.	Q4 2023	Opgestart	Zie beschrijving onderaan

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

Er werden audits uitgevoerd bij de bodembeheerorganisaties op hun kwaliteitshandboek. Vervolgactie "Expliciteren rollen en erkende eindverantwoordelijkheden van de bodembeheerorganisaties" wordt voorbereid. De opdracht voor evaluatie van de controles door de bodembeheersorganisaties op de werking van TOP, CGR en CSV is opgestart. De audits worden uitgevoerd in het najaar ondersteund door Kiwa Belgium. De resultaten van de audits bij de bodembeheerorganisaties duiden al op de noodzaak van een wijziging van VLAREBO om de rollen éénduidig af te bakenen. Dit wordt voorbereid.

5.6 PERSONEEL

Aanbeveling 33 – 34 – Personeelsbeleid

33. Het personeelsbeleid moet te allen tijde afgestemd zijn op de verwachte taakstelling van de desbetreffende diensten. Daarom moet er geïnvesteerd worden in voldoende mensen, expertise en kennisdeling.

34. Specifiek voor de gehoorde overheidsdiensten wordt op korte termijn een plan van aanpak gevraagd waarin de huidige kerntaken van die diensten duidelijk worden uitgezet ten opzichte van de personeelsorganisatie.

Beschrijving aanpak:

De impact van de lopende bijkomende acties in het kader van PFAS hebben een grote impact op de reguliere werking zowel in personeel als middelen.

Voor zowel VMM, OVAM en het Departement Omgeving is een analyse gemaakt van het beschikbaar personeelsbestand voor de uit te voeren taken. Daarbij is gekeken naar:

- hoeveel personeel reeds werd bespaard de voorbije besparingsrondes
- waar er kwaliteitsverlies is en op welke taken de personeelsbesparing intussen negatieve gevolgen heeft,

Zowel VMM als het departement Omgeving bekeken:

- welke taken niet meer worden opgenomen en die als verlies worden ervaren, of deze kwestie binnen de entiteit of het beleidsdomein kan worden opgelost door interne verschuivingen, of dat er elders nieuwe problemen ontstaan, en zo ja, welke?

Aan de hand van bovenstaande gegevens is een inschatting gemaakt waar en hoeveel extra personeel nodig en urgent is en om welke redenen. Bij de uitvoering van het personeelsplan wordt met deze analyse rekening gehouden. De vervangingswervingen worden ingezet op de meest prioritaire noden. De strategische oefening bij de OVAM loopt nog.

Knelpunten:

Het verdere verloop van de huidige besparingsronde en mogelijke initiatieven om in de nieuwe legislatuur terug besparingsrondes op te zetten met impact op personeelsaantal en personeelsbudget.

Trekker: dOMG/ OVAM/VMM/dZORG

MIJLPAAL	TIMING Initieel	STATUS 31/05/2023	STATUS BESCHRIJVING
In kaart brengen van impact besparingen op werking	Q1 2022	Gerealiseerd	
Periodieke evaluatie PEP (personeelsplan)	De driemaandelijke evaluatie van personeelsevolutie	Lopende	Zie beschrijving onderaan.

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023.

De oefening rond de periodieke evaluatie PEP wordt afgerond op het einde van de legislatuur rekening houdende met opgelegde besparingen en budget.
 Voor de uitwerking van een ambitieus beleid rond Zeer Zorgwekkende Stoffen (cfr. Visienota ZZS) zijn extra inspanningen vereist.

5.7 3M

Aanbeveling 1, 2 en 3 – 3M

1. De Vlaamse overheid moet op alle mogelijke manieren 3M verantwoordelijk stellen om zo de volledige factuur van de aangerichte vervuiling, inclusief de sanering en de afgeleide milieu-, economische en gezondheidsschade door 3M te laten vergoeden.

2. 3M moet via gerechtelijke weg worden verplicht om alle relevante data aan te leveren die inzicht kunnen geven in de verspreiding van PFAS in de omgeving van 3M Zwijndrecht voor de periode van 1976 tot heden, inclusief een stoffenbalans met terugwerkende kracht, alle luchtmodelleringen enzovoort.

3. De vaststelling dat 3M niet gehandeld heeft volgens het voorzorgsprincipe, doordat niet alle informatie transparant beschikbaar is gesteld, alsook dat het bedrijf de negatieve effecten van PFAS blijft ontkennen, wordt door Vlaanderen meegenomen in alle juridische procedures.

Beschrijving aanpak:

- Er is een saneringsovereenkomst afgesloten met 3M door de Vlaamse Regering.
- Op vandaag wordt in de hangende juridische procedures m.b.t. de veiligheidsmaatregelen – waar relevant – verwezen naar de niet transparante houding van 3M. Ingevolge de afsluiting van de Saneringsovereenkomst met 3M zullen deze procedures worden stopgezet door 3M.
- Bijkomende monitoringsverplichting PFAS in de lucht wordt ingeschreven in de nieuwe vergunningsvoorwaarden.
- Departement Zorg heeft een project opgestart en toegekend aan steunpunt WVG om de gezondheidsschade te berekenen. Dit project wordt binnen het Steunpunt WVG behartigd. De opzet is een methodiek ontwikkelen die naast de inhoudelijke doorrekening van gezondheidsschade en angstschade t.g.v. een milieu-issue ook het juridisch aspect kadert – het geheel wordt dan mits een extra overheidsopdracht toegepast op de case PFAS in het Milieugezondheidskundig aandachtgebied Zwijndrecht.

Knelpunten:

Door de permanente bijstand die wordt gevraagd van het advocatenconsortium Omega Law – Dewallens & partners, met ondersteuning van het Amerikaanse kantoor Motley Rice, is er een urgente nood aan bijkomende middelen om de huidige bijstand door het consortium te kunnen blijven verzekeren.

Trekker: dOMG

MIJLPAAL	TIMING	STATUS	STATUS BESCHRIJVING
	Initieel	31/05/2023	

Opmaken saneringsovereenkomst	Q2 2022	Gerealiseerd	Zie beschrijving onderaan
-------------------------------	---------	--------------	---------------------------

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

1. Saneringsovereenkomst: Op 6 juli 2022 kwamen de Vlaamse overheid, de OVAM en de VMM tot een akkoord met 3M over de aanpak van de PFAS-verontreiniging in een ruime straal rond de fabriek in Zwijndrecht. In de afgesloten saneringsovereenkomst staat onder meer dat 3M een bedrag van ongeveer € 571 miljoen zal investeren ten gunste van de lokale gemeenschap en Vlaanderen. 3M komt momenteel de financiële verplichtingen na zoals die zijn opgenomen in de saneringsovereenkomst. Naast het overmaken van de vereiste bedragen aan de Vlaamse overheid en BAM, heeft zij de nodige stappen genomen om een financiële zekerheid te stellen voor de bodemwerkzaamheden. Zoals opgenomen in de saneringsovereenkomst zal 3M ook investeren in een nieuw waterzuiveringssysteem. Het ontwerp hiervan wordt momenteel afgewerkt. 3M blijft tot slot ook geëngageerd om vergoedingen te betalen aan de getroffen landbouwers. Dit gebeurde reeds voor 2021 en 2022 en zal de komende maanden uitgerold worden voor het jaar 2023.
2. Saneringsverbond: Op 28 oktober 2022 ondertekenden de Vlaamse overheid, Bond Beter Leefmilieu, Zwijndrecht Gezond, Natuurpunt, de gemeente Zwijndrecht en Lantis een Saneringsverbond. Het gezamenlijk en integraal plan gaat de PFAS-verontreiniging in Zwijndrecht en omgeving aan. Een beheercomité met vertegenwoordigers van alle ondertekenaars volgt de uitvoering van het verbond op. Dit beheercomité komt maandelijks samen.
3. Sitebesluit: Om de PFAS-problematiek in de omgeving van de 3M-fabriek in Zwijndrecht op een efficiënte en geïntegreerde manier aan te pakken, heeft de Vlaamse Regering op 31 maart 2023 het sitebesluit 'PFAS 3M - Zwijndrecht' genomen. Het sitebesluit treedt in werking op 30 april 2023.
4. Monitoringverplichting PFAS in lucht inschrijven in de nieuwe vergunningsvoorwaarden: meetverplichtingen worden momenteel opgelegd via de veiligheidsmaatregel. 3M kan enkel PFAS processen starten wanneer er gemeten wordt aan de schouw en in de omgeving. Een verankering in de vergunning wordt geïnitieerd voorzien van zodra de de veiligheidsmaatregel wordt opgeheven. Dit laat toe om het meetplan eerst op punt te stellen: welke PFAS, welke locaties, welke frequentie.
5. Methodiekontwikkeling voor kwalificatie en kwantificatie van milieu-gerelateerde gezondheidsschade:
  - De subsidie van dit onderzoek werd op 23 december 2022 toegekend. Dit onderzoek bestudeert milieugezondheidsschade vanuit een epidemiologische, gezondheids-economische en juridische benadering. Het onderzoek zal over 4 academiejaren (4 fasen) lopen. Momenteel loopt fase 1, waarin een overzicht wordt gemaakt van de huidige epidemiologische literatuur die PFAS blootstelling linkt met een aantal gezondheidsuitkomsten die op hun beurt worden gebruikt in kostenstudies. Binnen het juridische luik start men met het maken van een overzicht van relevante aansprakelijkheidsgronden.

6. AANBEVELINGEN ECONOMISCH BELEID

Aanbeveling 26 - 56 - 58 - Economisch beleid

Een aantal aanbevelingen van de onderzoekscommissie hebben betrekking op het economisch en innovatie beleid van Vlaanderen. Dit zijn belangrijke aspecten van het beleid inzake PFAS. Vanuit omgeving en gezondheid zal er dan ook contact worden opgenomen met het beleidsdomein EWI om na te gaan hoe uitvoering gegeven kan worden aan deze aanbevelingen.

Het gaat om volgende aanbevelingen:

Aanbeveling 56: Er wordt onderzocht op welke wijze aan bedrijven proactief de weg gewezen kan worden naar veilige alternatieven voor PFAS-stoffen. Het Franse Institut national de l'environnement industriel et des risques (Ineris) of de online kennisdatabank van het International Chemical Secretariat voor bedrijven die veiligere alternatieven zoeken voor stoffen als bisfenolen en ftalaten, kunnen daarvoor als inspiratiebron dienen.

Aanbeveling 58: Wetenschappelijk onderzoek naar alternatieven voor PFAS-toepassingen wordt gestimuleerd.

Aanbeveling 26: Vlaamse economische subsidies worden onderworpen aan een duurzaamheidstoets. Zo wordt vandaag al een klimaatplan gevraagd aan de bedrijven die steun willen verkrijgen. Dat heeft als bedoeling de transitie van de chemische sector naar een circulaire productie te stimuleren. Bovendien moet er ook een actief alarmeringsbeleid naar de subsidiërende diensten worden gevoerd als milieuregels worden overtreden. Ook op dat vlak bewijst de nieuwe kruispuntbank omgeving zijn nut.

Het Beleidsdomein EWI is gestart met een onderzoek naar duurzaamheidsscreening van economische subsidies. De doelstelling van deze opdracht is om door middel van een actieonderzoek de ontwikkeling en testing van een duurzaamheidsscreening rond maatschappelijke impact i.k.v. subsidieverlening te doen. De belangrijkste partners in het veld zullen worden betrokken om de gedragenheid van de screening te garanderen. Deze opdracht zal nog dit jaar worden toegekend en het rapport met de opmaak van deze generieke (dus niet alleen voor de chemische sector) duurzaamheidsscreening wordt tegen eind 2023 verwacht.

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

Voor een stand van zaken van aanbeveling 26: zie fiche Aanbeveling 26 – 27 Overheidssteun.

Aanbeveling 56: In het kader van de Belgium builds back circular (BBBC) projectoproep wil de federale overheid de transitie naar een circulaire economie in België versnellen. De 2^e projectoproep bevat een pijler rond substitutie, gericht op projecten die de meest schadelijke stoffen vervangen, d.w.z. stoffen die als dusdanig ingedeeld zijn door de CLP-verordening. De FOD Economie stuurt de projectoproepen aan. De Vlaamse overheid maakt deel uit van de groep waarin studies worden uitgeschreven, opgevolgd en verder geïmplementeerd. PFAS werden geïdentificeerd als prioritaire stoffen in deze oproep, die gelanceerd werd in april 2023. Projecten starten in 2024.

Aanbeveling 58: Gelet op het feit dat het beleidsdomein EWI bevoegd is voor innovatiebeleid, werd overleg opgestart tussen beleidsdomein omgeving en beleidsdomein EWI wat betreft mogelijkheden voor stimuleren van onderzoek en innovatie naar veilige en duurzame alternatieven voor PFAS en andere zeer zorgwekkende stoffen. Op basis van dit verkennend overleg wordt bepaald of een studie naar een diepgaande verkenning van het concept "Safe and Sustainable by Design" moet worden uitgevoerd, alsook de mogelijke toepassing ervan in Vlaanderen.

7. AANBEVELINGEN ALGEMENE OVERHEIDSWERKING

Aanbeveling 31 - 32 - 35 - 37 - 38 - Algemene overheidswerking

De commissie deed een aantal aanbevelingen die de algemene overheidswerking betreffen. De aanbevelingen m.b.t. de algemene overheidswerking worden waar mogelijk mee opgenomen bij de aanpak van de specifieke aanbevelingen of in de interne werking. Er wordt bij de andere beleidsdomeinen op aangedrongen om de op hen van toepassing zijnde aanbevelingen (mee) uit te voeren.

Het betreft volgende aanbevelingen:

Aanbeveling 31: De overheid stelt het belang van de burger en de omgeving voorop. De overheid moet te allen tijde onafhankelijk daarover kunnen communiceren. De overheid maakt geen afspraken met derden die dat principe niet respecteren.

Aanbeveling 32: Er moet een meldingssysteem worden opgezet zodat het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering systematisch op de hoogte worden gebracht van dadingen die handelen over aangelegenheden die een significante impact kunnen hebben op het leefmilieu en de volksgezondheid. Daarbij wordt het evenwicht bewaakt tussen de controletaak van de overheid en de vertrouwelijkheid van dergelijke dadingen.

Aanbeveling 35: Er wordt een cultuur van meer beleidsdomein-overschrijdende samenwerking gecreëerd, zonder verlies aan expertise vanuit de verschillende gespecialiseerde diensten. Daarvoor worden tools uitgewerkt. De verantwoordelijkheid van de leidend ambtenaren van de diverse departementen en agentschappen, alsook de rol van de volledige Vlaamse Regering wordt daarin benadrukt.

Aanbeveling 37: Bij de overheidsdiensten bestaan al verschillende mogelijkheden zoals interne meldingssystemen, vertrouwenspersonen en meldingen bij Audit Vlaanderen. Er is ook in een beschermingsstatuut voor klokkenluiders voorzien. Die mogelijkheden worden periodiek onder de aandacht van de personeelsgroep gebracht.

Aanbeveling 38: Een beleidsbepalende beslissing is altijd gedocumenteerd in een goedgekeurd verslag.

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

Vanaf januari 2023 werd een hub ZZS opgericht. Dit is een geformaliseerde netwerkstructuur tussen de verschillende entiteiten van de Vlaamse overheid, gecentraliseerd rond de beleidsdomeinen Omgeving en Welzijn, Volksgezondheid en Gezin waarin de luiken onderzoek, beleid (voorbereiding en uitvoering) en data nauw op elkaar worden afgestemd. Centraal in de hub ZZS staat een kernteam ZZS met vertegenwoordigers van het departement omgeving, de OVAM, de VMM en het departement Zorg (voordien: AZG). Vanuit deze structuur wordt beleidsdomein-overschrijdend samengewerkt rond het

STAND VAN ZAKEN 31 MEI 2023

PFAS actieplan, de aanpak van de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie PFOS PFAS en het bredere beleid rond ZZS.

Beslissingen omtrent het PFAS actieplan, de voortgangsrapportage voor de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie of het bredere beleid rond ZZS worden voorgelegd aan een gemeenschappelijk managementcomité omgeving en gezondheid en worden voorbereid voor agendering op de Vlaamse regering.

De overige aanbevelingen m.b.t. de algemene overheidswerking worden waar mogelijk mee opgenomen bij de aanpak van de specifieke aanbevelingen of in de interne werking.

8 AANBEVELINGEN MET BETREKKING TOT BEVOEGDHEDEN FEDERALE OVERHEID

Aanbeveling 54 - 55 - 59 - 60 - 69 - Bevoegdheden federale overheid

Het rapport van de Parlementaire onderzoekscommissie bevat enkele aanbevelingen die betrekking hebben op de bevoegdheden van de federale overheid. Deze aanbeveling betreffen de samenwerking rond de thema's omgeving en gezondheid enerzijds en de samenwerking met politie en parketten anderzijds. Om de samenwerkingen en coördinatie van het leefmilieu- en gezondheidsbeleid te structureren sloten de gewesten in 2003 een samenwerkingsakkoord af met de federale overheid. Het samenwerkingsakkoord richtte de interministeriële Gemengde Conferentie Leefmilieu-Gezondheid op, hierin zetelen alle ministers van Leefmilieu en Gezondheid.

De aanbevelingen rond de bescherming van de werknemers worden reeds voor een deel opgenomen in de acties die onder dit samenwerkingsakkoord werden opgestart binnen het nationaal plan voor hormoonverstoorders.

Alle aanbevelingen die ofwel de enkele bevoegdheid van ofwel samenwerking met de federale overheid betreffen worden geagendeerd op de aangewezen overleg organen binnen het eerder genoemde samenwerkingsakkoord.

Aanbevelingen met betrekking tot 'Samenwerking rond thema's gezondheid en milieu':

Aanbeveling 55: In overleg met de federale overheid wordt onderzocht of het toepassingsgebied van de groepsvordering kan worden uitgebreid naar ernstige milieuvervuiling, zodat partijen die schade lijden, zich kunnen verenigen via een 'rechtsvordering tot collectief herstel' en dus als groep een vordering bij de rechter kunnen brengen om zo een vergoeding voor hun schade te krijgen.

Aanbeveling 59: De commissie beveelt aan om een systeem (sectorfonds) uit te werken zodat mensen (werknemers, ex-werknemers en omwonenden) die aan bepaalde ziektebeelden lijden ten gevolge van een PFAS-blootstelling en bij wie ook verhoogde bloedwaarden zijn vastgesteld, een vergoeding voor hun medische kosten kunnen krijgen die gefinancierd wordt door de veroorzaker of vervuiler. Naar analogie daarvan wordt ook aanbevolen om een systeem uit te werken zodat milieu- en gezondheidsschade die gelinkt wordt aan de verspreiding van PFAS, ook voor een vergoeding in aanmerking kan komen die gefinancierd wordt door de veroorzaker of vervuiler.

Aanbeveling 60: Uit voorzorg voor de medewerkers op werkplekken waar gewerkt wordt met Zeer Zorgwekkende Stoffen, wordt in overleg gegaan met de federale overheid om, op kosten van de werkgever:

- meer aandacht te vragen voor specifieke kwetsbare werknemers die op hun werkplaats in contact komen met stoffen waarvan wordt vermoed dat ze hormoonverstorende eigenschappen hebben. De kindnorm moet worden toegepast vanuit het voorzorgsprincipe;
- erover te waken dat de onafhankelijkheid van de arbeidsgeneeskundige dienst altijd gegarandeerd is;

- na de stopzetting van productieprocessen van gevaarlijke stoffen voor mens en omgeving een nazorgtraject op te zetten waarbij metingen in de omgeving en bij de mens voldoende lang kunnen worden opgevolgd om de impact op langere termijn en de verspreiding te kennen;
- aan ex-medewerkers (die van job veranderd zijn of gepensioneerd zijn) voor de tijd van het nazorgtraject de gelegenheid te geven om aan dat nazorgtraject deel te nemen, alsook aan meetcampagnes voor nog lopende productieprocessen.

Aanbeveling 69: De onderzoeksc commissie beveelt bij de federale overheid de verplichting aan om de aanwezigheid van PFAS op het etiket van consumentengoederen te vermelden.

Aanbevelingen met betrekking tot 'Samenwerking rond handhaving':

Aanbeveling 54: Handhaving heeft pas zin als er ook een correct vervolgsbeleid aan wordt verbonden. De Vlaamse Regering overlegt met de federale overheid, waaronder de parketten, om te komen tot een proportionele, kwaliteitsvolle milieurechtsgang. Er is structurele samenwerking rond handhaving voor omgevingsregelgeving tussen de Vlaamse Regering, de andere overheidsniveaus en de parketten o.a. via het expertisenetwerk, Vlaams sub-netwerk leefmilieu en het Forum Omgevingshandhaving en er wordt een omgevingshandhavingsprogramma opgemaakt.

Met het openbaar ministerie zijn in de gezamenlijke COL 04/2019 afspraken gemaakt over de dossiers die prioritair in aanmerking komen voor strafrechtelijke afhandeling. In aanvulling van deze COL worden met het openbaar ministerie verdere afspraken gemaakt rond de categorieën van schendingen inzake milieuhygiëne- en milieubeheerrecht, ruimtelijke ordening en dierenwelzijn die bij voorrang in het bestuurlijk beboetingsspoor afgehandeld worden of via vereenvoudigd proces verbaal.

De opdracht voor de Vlaamse regering tot opmaak van een omgevingshandhavingsprogramma en de daarbij te volgen procedure is vastgelegd in het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening. Dat beleidsdocument zal richting geven aan het Vlaams omgevingshandhavingsbeleid de volgende jaren en wordt opgemaakt binnen het Departement Omgeving. Politie en parketten worden bij de opmaak betrokken. Het bevat ook aanbevelingen over omgevingshandhaving voor lokale besturen. In het omgevingshandhavingsprogramma is reeds de link gelegd met de aanbevelingen van de parlementaire commissie PFAS PFOS.